

παρά να ξεκολλήσουμε ποτές. 'Αλλά τί φταίει τὸ σαπιοκάραβο; Αὐτὸ μονάχα σάπισε σὰν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα. Φταίμε ἐμεῖς! Καὶ κατακαίνουργο καράβι νὰ φτειάναμε, πάλι οἱ ἴδιοι θὰ εἴμαστε μεῖς. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἴσα ἴσα τὸ ψεγάδι μας.

Εἶδα κάπου μιὰ φράση ἀρετὰ δυνατὴ· ἂν δὲν τὴν ξέχασα, λέει, πάνω-κάτω, πῶς πλοῖα δὲν εἶναι ἀνάγκη, παρά ἀνθρώπους νὰ ναυπηγήσουμε. 'Ετσι λέω καὶ γὼ πῶς τὸ σύνταγμα εἶναι καλὸ καὶ ἀγιο καὶ ἀναθεώρηση δὲ θέλει. Μόνο, δουλειὰ ὠραία θὰ ἦτανε τούτη· νὰ ἀναθεωρήσουμε τοὺς 'Ελληνες. Μὰ, ἄς ἀφήσω τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ σὰν πῶς νὰ εἶναι θεϊκὴ δουλειὰ, καὶ ἄς πᾶρω τίς ἐλληνικὲς κοινότητες.

'Εχω γνώμη πῶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς νόμους ποῦ φτιάσαμε ὡς τώρα καὶ τοὺς μισοφαιρμόσαμε, εἶναι ἀνάποδοι· γιατί τοὺς φτιάσαμε χωρὶς νὰ ξέρουμε καλὰ καλὰ ποιοὶ εἴμαστε, καὶ τί θέλαμε, χωρὶς νὰ βαλθοῦμε νὰ σπουδάσουμε τὸ φυσικὸ μας, —καὶ γιατί πήραμε καὶ μεταφράσαμε βαυαρικοὺς καὶ γαλλικοὺς νόμους καὶ τοὺς καθίσαμε στὸν ἑαυτὸ μας, χωρὶς νὰ συλλογιστοῦμε πῶς μπορεῖ τὸ ἐλληνικὸ φυσικὸ νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ βαυαρικὸ καὶ τὸ φραντζέζικο.

Τίτοις νόμος ἀνάποδος εἶναι καὶ ὁ δημοτικὸς νόμος τοῦ 1833. Εἶναι ἀνάποδος καὶ τὸς νόμος γιατί ἀναποδογύρισε παμπάλαια συνήθεια, καταπλάκωσε τὸ ντόπιο φυτὸ κάθε γῆς ἐλληνικῆς, τίς κοινότητες, καὶ μᾶς σκάρωσε τοὺς δήμους. Μπορεῖ νὰ ἔχη πολλὰ προσόντα ὁ νόμος αὐτός, μὰ τοῦ λείπει ἓνα, δὲν εἶναι ἐλληνικὸς. 'Όταν μοῦ λένε πῶς ἓνας νόμος εἶναι καλὸς ἢ κακὸς, ρωτῶ πάντα «Γιὰ ποιοὺς;» καὶ με κοιτάζουν περίεργα οἱ διάφοροι μαστόροι τοῦ ἀπόλυτου, —οἱ νομοθέτες τῆς Ρωμισσύνης.

'Η «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνα εἶναι εὐχάριστο ἀριστοτέχνημα, μὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἦταν τοῦ ἀπόλυτου νομοθέτης, καλλίτερα ἔχω τὸ Λυκούργου καὶ τὸ Σόλωνα. 'Ισως ἡ βαυαρικὴ 'Αντιβασιλεία ἦταν φωτισμένη ἀπὸ φιλοσοφικὰ ποιήματα ὠραία (ἂν καὶ θαρρῶ πῶς ἦταν μόνο ἀπὸ τὴ βαυαρικὴ νομοθεσία φωτισμένη), ἀλλὰ, καλλίτερα ἔχω τὸν ἀγραφο νόμο ποῦ ἐφτείασαν οἱ αἰῶνες καὶ ποῦ, μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία, ἐπικύρωσαν οἱ συναγμένοι 'Ελληνες στὴν 'Επίδαυρο. 'Ο ἀγραφο λοιπὸν νόμος λέει πῶς ἐλληνικὸ φυτὸ εἶναι ἡ κοινότητα καὶ ὅχι ὁ δῆμος τοῦ 33, —ἡ δημογεροντία εἶναι ἡ φυσικὴ κάθε ἐλληνικῆς πολιτείας ἀρχή, καὶ ὅχι ὁ δήμαρχος, ὁ πάρεδρος καὶ τὸ δημοτικὸ συμβούλιο, — ἡ αὐτοδιοίκηση εἶναι ἀπὸ

τὸν καιρὸ τοῦ 'Αγαμέμνονα ἡ φυσικὴ διοίκηση στὰ ἐλληνικὰ τὰ χώματα, καὶ ὅχι ἡ συγκέντρωση. 'Η φύση λέει πῶς τὸ κύτταρο τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς εἶναι ἡ κοινότητα. Γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἡ βαυαρικὴ (ἢ βαρβαρικὴ) 'Αντιβασιλεία λέει πῶς κύτταρο δὲν ὑπάρχει, οἱ 'Ελληνες εἶναι ἄτομα, ἰσοπεδωμένοι ὅλοι, ζηδεμένοι ἀπὸ κοινοτικούς δεσμούς, ἐλεύθεροι σκλάβοι τοῦ Παλατιοῦ καὶ τῶν ὑπουργῶν ποῦ τοποθετήθηκαν στὸ 'Ανάπλι ἢ στὴν 'Αθήνα, —κοινότητες δὲ βρίσκονται, αὐτοδιοίκησις μὴτε. Καὶ σὲ τόσους νεώτερους 'Ελληνες νομοθέτες δὲ βρέθηκαν τρεῖς, λιγώτερο βαυαροὶ ἀπὸ τοὺς βαυαροὺς, λιγώτερο βάρβαροι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, νὰ διοῦν πῶς ποδοπατοῦν τὴν ἐλληνικὴ φύση τὰ τόσα ἄρθρα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 33.

'Ηρθαν ὕστερα καὶ μᾶς καθίσαν καὶ τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς εἶπαν «ἀντιπρόσωποι τοῦ 'Εθνους», ἀντὶ νὰ τοὺς ποῦν δεσποτάδες τῆς ἐπαρχίας. Τόση ὅμως εἶναι ἡ δύναμις τοῦ φυσικοῦ τῶν 'Ελλήνων ποῦ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ μίκραιναν ἀμέσως καὶ γίνονταν μονάχοι τοὺς ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπαρχίας καὶ βασιλιάδες στὴν ἐπαρχία τους. Κάθε ἐκλογικὴ περιφέρεια εἶναι καὶ ἀπὸ ἓνα μικρὸ ἐλληνικὸ βασίλειο καὶ βασιλεύουν ἐκεῖ δυὸ τρεῖς βουλευτάδες. Αὐτὸ τὸ φυσικὸ τῶν 'Ελλήνων τὸ λένε ἀποικισμὸς. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι σωστὴ ἡ ὀνομασία αὐτὴ, ἢ ἂν δὲ θὰ ἦταν σωστότερο τὸ ὄνομα «κοινοτισμὸς ἢ αὐτοδιοίκηση», μὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ φυσικὸ ποῦ μπορούσε νὰ βγάλῃ πολλὰ καλὰ, ἂν δὲ φανταζόμαστε πῶς πρέπει νὰ φοροῦμε τὸ σύστημα τὸ συγκεντρωτικὸ ποῦ δὲ μᾶς πᾶει, —ἐνεργοῦν τώρα, ἐλεύθερα, μονάχα τὰ ἐλαττώματά του.

Παρακαλῶ κάθε προσεχτικὸ ἀναγνώστη τοῦ «Νοῦμα» —ἀφοῦ δὲν μπορῶ, σὲ τούτῃ τῇ γλώσσᾳ τὴν ἐλληνικὴν, νὰ παρακαλέσω ὅλους τοὺς 'Ελληνες — νὰ παρατηρήσῃ πῶς με κοινότητες εἶχε ὁ μυκηναϊκὸς ἐλληνισμὸς, με κοινότητες ὁ κλασικὸς ἐλληνισμὸς καὶ ὁ ἀλεξανδρινὸς, ἀδιάφορο ἂν μιὰ πολιτεία (ὅπως ἡ 'Αθήνα, ἡ Σπάρτη ἢ ἡ Θήβα) ἢ ἓνας βασιλεὺς (ὅπως ὁ 'Αλέξανδρος) κατάφερναν πότε πότε νὰ παίρνουν στὰ χεῖρα τους τὴν ἡγεμονία τῆς περισσοτέρας ἢ καὶ ὅλης τῆς 'Ελλάδας. 'Όστε, ῥα φάνηκαν οἱ Ρωμαῖοι στὴν 'Ελλάδα καὶ, τὰ φρόνιμοι ἄνθρωποι καὶ πολιτικοὶ, σεβάστηκαν τὸν κοινοτικὸν σχηματισμὸν τῶν 'Ελλήνων. Καὶ σὰν ἔγινε Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία ἡ 'Ελλάδα, με τὸ ὄνομα 'Αχαΐα, πάλι εἰμὲναιν ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι οἱ ἐλληνικὲς πολιτείες. Τοὺς Ρωμαῖους τῆς Ρώμης ἐκληρονομήσαν

οἱ Ρωμαῖοι τῆς 'Ανατολῆς, τῆς Πόλης. 'Η ρωμαϊκὴ διοίκηση, σιγὰ σιγὰ ἔλλαξε γλῶσσα καὶ γίνθηκε ἐλληνικὴ, —ἡ δυνατὴ μηχανή, ὡς τόσο, δὲν ἔλλαξε, μόνο ποῦ, ἀπὸ ρωμαϊκὴ ποῦ ἦταν, ἔπεσε ἀγάλι ἀγάλι καὶ γίνονταν ρωμαϊκὴ. Καὶ αὐτὴ ἡ δυνατὴ διοίκηση σεβάστηκε τὴν ἐλληνικὴ κοινοτικὴ ζωὴ. Κῆποιος ἀπὸ τοὺς βασιλιάδες θέλησε κάποτε νὰ σβύσῃ τὴν κοινοτικὴ αὐτοδιοίκηση, μὰ δὲν τὸ κατέφερε, καὶ κανένας ἄλλος ὕστερα ἀπ' αὐτὸν δὲν τὸ ξαναδοκίμασε. 'Ηρθαν Φράγκοι καὶ Βενετσιάνοι καὶ ἔρπαξαν, ποῖος ἀπὸ δῶ, ποῖος ἀπὸ κεῖ, τὰ περιθλαστικά κᾶστρα, μερικὰ νησιά, καὶ κάμποσες πολιτείες. Μὰ, μὴτε αὐτοὶ δὲν τόλμησαν νὰ πειράξουν τὸν παμπάλαιον ὄργανισμὸν τῆς ἐλληνικῆς τῆς πολιτείας, τὴν αὐτοδιοίκηση. Οἱ Βενετσιάνοι μάλιστα ἀναγνώρισαν ἐπίσημα τίς κοινότητες, ἔδωκαν καὶ γραφτὰ προνόμια στὶς πολιτείες ποῦ πήραν. Στὰ στερεὰ πλάκωσαν οἱ Τούρκοι. Ποδοπάτησαν τὴν 'Ελλάδα καὶ τὴ Ρωμισσύνη ὅλη, μὰ καὶ αὐτοὶ σὰν τοὺς ἀρχαίους Ρωμαῖους, φρόνιμοι ἄνθρωποι καὶ πολιτικοὶ, ἔφραξαν τίς κοινότητες τίς ἐλληνικὲς ὅπως τίς ἦσαν καὶ ἐπέτρεψαν τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς Μητροπολίτας νὰ ὀρίζουν τὴ διοίκηση καὶ τὴ δικαιοσύνη, στὰ χωριά καὶ στὶς πολιτείες, μαζί με τοὺς δημογερόντους. Μόνο τὰ δασύματα θέλησαν νὰ σιγουρέψουν, καὶ σ' αὐτὸ ὅμως ἔφραξαν τίς δημογεροντίας νὰ φραντίσουν.

Δὲν ὀνομαζῶ πολλὰς πολιτείας, μὰ δώδεκα αἰῶνες ἡ Θεσσαλονικὴ βασιλεὺς με δόξα καὶ τιμὴ, πολιτεία ἀνεξάρτητη, ποῦ τήνε ζήλεψε καὶ ἡ Κωνσταντινούπολη.

Λοιπὸν αὐτὸ ποῦ, τοὺς 'Ελληνες, σεβάστηκαν ὅλοι, πολιτισμένοι καὶ βάρβαροι, αὐτὸ ἦρθε ὁ δημοτικὸς νόμος τοῦ 1833 καὶ τὸ ποδοπάτησε, τὸ κατασύντριψε καὶ τὸ παράχωσε. 'Όμως ὅταν ξελευτερώθηκε ἡ Θεσσαλία, σὰν πῶς νὰ ἐνοίωσαν οἱ 'Ελληνες οἱ νομοθέτες ποῦ ἦταν ἄδικο νὰ παραγνωρίσουν ὅλα τὰς κοινότητες ποῦ ἦταν ζωντανὲς ἐκεῖ ὅσο ἔμειναν οἱ Τούρκοι, —καὶ ἐφτείασαν τότες ἓνα νόμο ξεχωριστὸ γιὰ τὴ Θεσσαλία (1884). 'Ο νόμος, αὐτὸς μαζί με τὸ δημοτικὸν νόμο τοῦ 1833 κάνουν ἓναν Τραγίλαρο.

Εἶδα καὶ ἓνα νομοσχέδιο τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ποῦ θέλησε κατὰ τὰ 1898 νὰ ἀνασηκώσῃ λίγο τὴν πέτρινη βαρὺ πλάκα ποῦ κάθισε πάνω στὶς ἐλληνικὲς κοινότητες ὁ Νόμος τοῦ 33 καὶ πᾶει νὰ τίς πνίξῃ. Τάχα πῶς τὸ μελέτησε τὸ ζήτημα τὸ ὑπουργεῖο· εἶχε μονάχα γράψῃ στους νο-

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Πόλη)

ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΨΗ*)

MIMIKOS. Γιατί τόσο βιάζεστε;... καθήστε νὰ πάρετε ἓνα γλυκό...

ΔΕΣΠΩ. Σὰς ἐφχαριστῶ, κύριε Καλούδη, δὲ θέλω τίποτα... μοῦ εἶναι ἀδύνατο... 'Εχουμε συνεδρίαση στὴν ἀδερφότητα... δουλεῖς, τί νὰ κάνετε... Τί νομίζετε, πῶς μόνε οἱ ἄντρες πρέπει νὰ δουλεύουν;

MIMIKOS. 'Α! κυρία, τόσο τρανὰ τὸ δείχνετε εἰσεῖς, πῶς ὑπάρχουν γυναῖκες ποῦ δουλεύουν καλὴτερα ἀπὸ τοὺς ἄντρες.

ΔΕΣΠΩ. Καμιά φορὰ, τί νὰ τὸ κρύβω, καὶ γὼ ἡ ἴδια τὸ πιστεύω ἀπὸ ποῦ λένε.

MIMIKOS. Νὰ εἰστε βέβαιη, ἐγὼ τί νὰ σὰς πῶ, εἰμαι τόσο ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸ φύλό μας.. ἰνῶ μπορούσαμε νὰ κάνουμε μεγάλα πράματα ἂν ἀ-

ποφασίζαμε νὰ δουλέψουμε, τώρα με τὴν ταπεινὰ μας καὶ με τὸ ἓνας λιγώτερο, ἓνας περισσότερο τοῦ καθενὸς, δὲν κάνουμε ἀπάνω κάτω τίποτα... 'Αλλὰ ἐλπίζω πῶς τὸ μελλούμενο δὲ θὰ εἶναι τὸ ἴδιο.

ΔΕΣΠΩ (δειλὰ). Κύριε Καλούδη, με συχωρεῖτε, τὴ γυναῖκα σας δὲν τὴ γνωρίζω, δὲν ἔχω τὴν τιμὴ ἀλλὰ γὰ νὰ εἶναι γυναῖκα σας, εἰμαι βέβαιη πῶς θὰ εἶναι καλὴ...

MIMIKOS. 'Απὸ με τιμὰ, κυρία.

ΔΕΣΠΩ. Γιατί λοιπὸν δὲν τῆς λένε νὰ μᾶς κἀν τὴν τιμὴ νὰ γίνῃ μέλος στὴν ἀδερφότητα μας;... Μήπως δὲν ἔρχεται σὲ τέτοια πράματα;

MIMIKOS. 'Α μὲν! Δὲν τὸ πιστεύω... δὲν ἔτuche ποτὶ νὰ γίνῃ λόγος... Τὸ ἐναντίον μάλιστα, θαρρῶ... Θὰ τῆς τὸ προτείνω...

ΔΕΣΠΩ. Θὰ τὸ θεωρήσουμε τιμὴ μας.

MIMIKOS. 'Ω! κυρία.

ΔΕΣΠΩ. Σὰς χαιρετῶ λοιπὸν με τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ τὴν ἔχουμε μαζί μας πολὺ σύντομα.

MIMIKOS. 'Απὸ θὰ εἶναι τιμὴ γιὰ μᾶς. ('Η Δέσπω φέγγει).

ΣΚΗΝΗ Β.

Μιμίκος καὶ Κλειούλα.

MIMIKOS. 'Η δυστυχισμένη... Νὰ εἶτανε τέ-

τοιες οἱ μητέρες τοῦ ἔθνους... 'Αφτὲς εἶναι ἡ ψυχὴ μας... 'Αφτὲς ὀδηγοῦν τὰ πρῶτα βήματά μας... 'Αμα γίνουμε ὅλες ἔτσι θὰ γίνουμε καὶ μεῖς μεγάλοι... Μὰ ἀφτὰ εἶναι σκέψεις τῶν αἰσιόδοξων... ἡ λογικὴ μᾶς λέει πῶς ἡ μητέρα θὰ γίνῃ καλὴ σὰν δλᾶκλῃρο τὸ ἔθνος γίνῃ καλόν... δὲν μπορεῖ ἀφτὴ νὰ ξεφυτρώσῃ ὅπως τὴ θέλουμε, ὅπως τὴν ὀνειρεδούμαστε, σὰ μανιτάρ, στὴν ἀβυσσὴν δροσιά... Τὸ ἔθνος ἀναπτύσσεται συσσωματωμένο, σὰ νὰ εἶναι ὅλο μαζί ἓνα ὄντο... γι' ἀφτὸ βλέπουμε, πῶς ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουν μεγάλοι συγγραφεῖς, ὑπάρχουν καὶ μεγάλοι πολιτικοί, ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουν μεγάλοι μουσικοί, ὑπάρχουν καὶ μεγάλοι πολῖτες καὶ καλοὶ ἀναγνώστες καὶ καλὴ διοίκηση καὶ ὅλα καλὰ... Προνομιούχοι καὶ θεόπνευστοι δὲν ὑπάρχουν... εἶναι σκέψεις καλοκυθίνες... Τὸ ἔθνος προδίδει μαζωμένα... ἡ πρόδο δὲν εἶναι ποτιστῆρι ποῦ ποτίζει ἓνα δῶ φυτὸ... εἶναι βροχὴ ποῦ βρέχει δλᾶκαιρο τὸν κῆπο...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Κοιτάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, ὕστερα μπαίνει). 'Εφυγε... 'Ο κύριος Μιμίκος Καλούδης ἄρχισε νὰ δέχεται σπῆτι του παστρικής γυναίκας.

MIMIKOS. Κλειούλα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Εἰρωνικά). Καὶ δέχεται καὶ προσφορὲς γιὰ τοὺς μεγάλους του τοὺς σκοπούς...

MIMIKOS. Δὲν εἶναι καλὸς ὁ τρόπος σου, φίλ-

*) Κοιτάζει φύλλο 190 καὶ 191.

μάρχους νὰ μάθῃ τὴ γνώμη τους· ἕνας μόνον ἔγραψε κατὰ σωστότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιατί εἶχε ζήσει πολλὰ χρόνια στὸν ἀλύτρωτο Ἑλληνισμό, ὁ Α. Ματαλάς (1900). Ὡς τόσο οἱ κοινότητες ἀπομένουν, ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἀκόμα στὸν ὑπόδουλο Ἑλληνισμό, ὡς πού νὰ προσαχτηθῇ καὶ αὐτός στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ τίς πλακώσει, μετὰ τὸ δημοτικὸ τῆς νόμου τοῦ 33. Ὅμως καὶ στὴν Ἑλλάδα μέσα — καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴ Θεσσαλία πού τὴν ὀρίζει ξεχωριστὸς νόμος — κοντὰ στὴ Σπάρτη ξεφυτρώνει μοναχὴ τῆς μιᾶς κοιότητος· ἕνα χωριό, ἡ Βαμπακοῦ, μ' ὅλο πού ἔχει δῆμαρχο, προτιμᾷ νὰ μὴν τοῦ ἐμπιστευτεῖται τὰ χρήματα πού τὰ παιδιά τῆς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ τῆς στέλνουν γιὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ὑδραγωγεῖο πού θέλουν νὰ τῆς χαρίσουν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει κοινότητες, ἡ Βαμπακοῦ ἀπὸ τὸ 1898 ἐφτεῖσκει ἕνα ἀδελφάτο μετὰ καταστατικὸ καὶ ζῇ καὶ βασιλεύει καὶ λογοδοτεῖ μετὰ τυπωμένη λογοδοσία καὶ θε χρόνος, ἀπαράλλαχτα σὰν κοινότης. Ἔτσι τὸ φυτὸ πού τὸ κρύψανε στὸ ὑπόγειο, βρίσκει μιὰ τρυπίτσα στὴν πόρτα καὶ ξεπετᾷ ἕνα κλωνάρι στὸ φῶς, γιὰ νὰ ζήσει.

Ἄς σηκώσουν γιὰ εἰκοσιπέντε ὥρες τὸ δημοτικὸ νόμο τοῦ 33 καὶ θὰ διῆτε πῶς, ἀμείσως, ξεφυτρώνουν παντοῦ μοναχὲς τοὺς ἑλληνικὰς κοινότητες!

Στὰ πεταχτὰ μίλησα ἐδῶ γιὰ τὴν ἱστορίαν ἐνὸς ζητήματος πού μπορούσε νὰ γεμίσει τόμους. Γράψανε μερικοὶ, πάρα πολλοὶ λιγροστοὶ ὅμως καὶ λίγα πράγματα, γιὰ τὴν κοινοτικὴν ἄνθισιν στὰ ἑλληνικὰ τὰ χώματα ἀπὸ τοὺς πολὺ παλιούς καιρούς. Ἦναι ἀπὸ τὰ ἐμορφότερα ἢ τὰ φυτικώτερα ἄνθια τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς! Γι' αὐτὸ τὸ ἄνθισμα τῆς κάθε μιᾶς πολιτείας, μετὰ τὴν αὐτοδιοίκησίν της, ξέρω τὸ Ν. Μοσχονάκη πῶς ἔγραψε στὰ 1884 μιὰ μονογραφίαν πολὺ χρήσιμη καὶ ὄχι τέλεια, μοναχικὴ, γιὰ νὰ μὴν πῶ μοναδική, στὸ εἶδος τῆς. «Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ Τουρκοκρατίᾳ». Ξέρω τὸν Ε. Λυκούδη, σ' ἕναν πρόλογο τοῦ ἐκλογικοῦ κώδικα, πῶς ἔγραψε, σύντομα, στὰ 1889, μιὰν ἀρκετὰ καλὴ διήγησιν τὸ πῶς γίνονταν οἱ ἐκλογές στίς κοινότητες καὶ πολιτείας ἀπὸ τὸν παλιὸν καιρόν. Ξέρω καὶ τὸ Γ. Φιλάρετο, πῶς τύπωσε σ' ἕνα λιγνὸ κοκκινωσκίπαστο φυλλάδιον «Πολιτεία καὶ κοινότητες» στὰ 1902 κατὰ ἄρθρα δικὰ του γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, πού εἶχαν δημοσιευτεῖ πρῶτα τὴ μιᾶν ἐφημερίδα. Ὁ ἴδιος σ' ἕνα βιβλίον τοῦ γιὰ τὴν Ἀμπελακίαν τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἕνας Γάλλος, Boulanger, σ' ἕνα

βιβλίον τοῦ πού ἐπιγράφεται «Ambélakia», λένε πολλὰ σχετικά μετὰ τὸ ζήτημα. Γιὰ τὴν ἀρχαίαν πολιτείαν, γιὰ τὸ ἄστυ, ἔγραψε μιὰ καλὴ, ὡς λένε, μονογραφίαν ὁ Fustel de Coulanges «La cité antique» πού τὴ μετέφρασε ὁ Τ. Φιλίμων. Στὸ Σάθα βρίσκονται τὰ ἐπίσημα statuta e capitula πού ἀναγνωρίζαν ἐπίσημα τὴν ἑλληνικὴ αὐτοδιοίκησιν καὶ τίς σχέσεις τῶν πολιτειῶν μετὰ τὴ Βενετία. Ἐδῶ καὶ κεῖ θὰ βρῆς, καὶ σ' ἄλλα βιβλία, ἀπὸ καμμιά σημειωσούλα ἢ καμμιά μικρὸν τσιτικὴ παρατήρησιν, παραριγμένη ἢ παραχωμένη, ἔτσι, πού χρειάζονται ἀνασκαφῆς γιὰ νὰ φανερωθῇ κανένα μαργαριτάρι. Καὶ γὰρ, πέρσι, ἔγραψα ἕνα ἄρθρον στὴν «Ἀκρόπολη», πολὺ σύντομο, γιὰ τὸ κρῖμα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 33, μὰ τὰ ἄρθρα δι' διαβάζοντα, ἀπὸ κανένα, ἢ καὶ ἂν διαβάζοντα, ξεχνιοῦνται. Καὶ θὰ ἦταν ἀπὸ τὰ χρησιμώτερα πράγματα, καὶ τὰ πιὸ βιαστικά νὰ γίνουν, νὰ βρίσκονταν κανένας νὰ γράψῃ ἕνα βιβλίον καλομελετημένο καὶ δυνατό, γιὰ τὸ φυσικὸ μὰ παραριγμένο φυτὸ, τὴν κοινότητα τὴν ἑλληνικὴν.

Τὸ τί καλὸν μπορεῖ νὰ φέρῃ στὸ κράτος, καὶ στὸ ἔθνος ὅλο, τὸ σέκωμα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 1833, καὶ ἡ κοινοτικὴ αὐτοδιοίκησιν, μπορεῖ νὰ τὸ γράψω σὲ κανένα δευτέρου ἄρθρον. Τὰ καλὰ πού θὰ φέρῃ, θὰ εἶνε καὶ πολιτικά καὶ οἰκονομολογικά καὶ ἀνθρωπιστικά. Σήμερον, μονάχα τὰ λίγα τούτα δίνω σὲ κείνους πού διαβάσουν τὸ «Νουμᾶ», μετὰ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ βρεθοῦν κανένας δυὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ τὰ συλλογιστοῦν γιὰ μισὴ ὥρα.

Μάκρον τῆς Θράκης 17 τοῦ Μάρτη 1906.

ΙΩΝ Ο ΣΚΛΗΡΟΣ

ΕΛΕΓΓΙΕΣ

ΕΛΕΓΕΙΑ ΤΡΙΤΗ

Τοῦ φίλου μου Π. Ρ.

Ἐδῶ εἶν' ἐλὶς ὀσμυρόφυλλη καὶ ἀμπέλι καρπισμένο καὶ ἄνθια γλυκὸχρώμα καὶ δροσερὸ νεράκι μουρμουρίζει. Πλατάνου γέρικου ἀλαφρὸς ἱσκιὸς ἀπλώνεται καὶ μέσα στὴ φυλλωσιά του σπουργιτιῶν κοπάδι πουρπουρίζει. Στάνθια τριγύρω οἱ μέλισσες δουλεύτρες μετὰ βουητὸ πετοῦνε καὶ ἡ ἀρχὴν ἀκούραστη ραχινὴς μέσα στὰ βῆτα ὑφαίνει. Ἀγέρι μοσκομύριστο χαίτεται τὴν ψυχὴν καὶ εἶναι γαληνεμένος ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φύσις ἐρωτευμένη. Ἐδῶ, φίλε μου, ἂν κάτσουμε γιορτὴν καὶ ἀγάπην ἔργου καὶ [ἰδοῦμε

καὶ ἀπὸ τῆς ζήσης τοῦς καιμούς νὰ ξεχαστοῦμε λίγο. Κοίταξε πέρα στοῦ βαμνοῦ τὴν ῥάχην τὸ κλειστὸ ἑρμοκλῆσι· σὺν τ' ἀντικρύζῳ τῆς ζωῆς τὸ μουσικὸν ἑαυτοῦ. Ἔτσι μιὰ μέρα στὴν ψυχὴν, σὺν ἐκκλησίᾳ φεγγοδοῦσα, τὸν πόθο στήσαμε ὀδὸν ἢ πίστην νὰ μᾶς γένῃ. Μὰ ἐσθῆς γλήγορα τὸ φῶς, πού ὁμῶρρα νῆναι τὴ σκιάδα ζήσιν γιὰ τὴν ἡμέραν χρόνια δίστατα καὶ ἤσαν καιροὶ θλιμμένοι. Θυμᾶσαι; κάποτε εἶχαμε στὴν παιδική μας γαλήνῃ θαρρέψει, πῶς σιμῶναμε τῆς εὐτυχίας τὸ δρόμον. Ἀνθὶς ἀγάπῃ μέσα μας γιὰ δ, τι περὶ καὶ γιὰ δ, τι μένει, δεμένα ὅλα βλέπαμε στῆς ὁμοιότητος τὸ νόμον. Ἦταν τὰ ὀνειράτα ἔργα μας καὶ ὁ νοῦς μας ἄπλερο πουλάκι, σιγοπετοῦσε ὅπου ὁμορφίᾳ πῶς κρύβεται θαρροῦσε. Ἦταν ὁλάνοι· ἡ καρδιά νὰ δέχεται κάθε λαχτάρα, πού τῆς χαρᾶς τὴ δύναμιν θὰ τῆς ἀνιστοροῦσε. Μὰ σταθερὰ προβαίνοντας τὰ χρόνια ἀργοδοῦσαν γύρω, στὴ ζήσιν μας τίς δυνατὲς τῆς γνώσης ἀλυσίδες. Τὸ μέγα τίποτα εἶδαμε, πού πλάσαμε ὡς τὴν ὥραν κείνην, καὶ ντροπασμένες κρύφθηκαν οἱ πρῶτες μας φροντίδες. Τοῦ πόνου ἀνοῖξαν οἱ πηγὲς μῆς στῆς ψυχῆς νὰ φέρουν τὰ δεισιν

πλημύρ' ἀπὸ στενάγματα καὶ καὶ μὴν ἀπαρροῦσε. Ἐκεῖ ὅπου γλυκομύληται τὰ λόγια τὴν ἐλπίδα ἐχόναν, ἀκούστη λύπη βογγητὸ καὶ κλάμ' ἀπελπισίας. Ἡ ζήσιν πᾶς μᾶς ἔσπερε δικούς της καὶ ἑαυτοῦς ὅλη τὴ μικροσύνην μας, γυροῖ στῆς χτίσεως τὸ βιβλίον. Ἐστῆθη ὁμῶς μας σκοτεινὸν σάν ἄγρια νύχτα τὸ γραφτόμας πού ἀπόδιδε κάθε χαρὰ καὶ νιότης μεγαλεῖο. Ἦρθε ὁ καιρὸς πού νοιώσαμε, πῶς ἡ ζωὴ κακὴ εἶναι μέγα καὶ λυτρωτὴ μας μοναχὸ προσμέναμε τὸ χάρο. Μὴ ἦταν ἡ σκέψις; καθεστὶ γεννηθῆκε γιὰ νὰ πεθάνῃ τὴ φύσιν φοβηθήκαμε σάν χαλαστὴν κούρσαρον. Σβηστὰ τὰ φῶτα τῆς ψυχῆς καὶ πάντα σύντροφος ὁ πόνος νὰ μᾶς φωνάζῃ, γλήγορα τὴ ζήσιν νὰ διαδοῦμε... Ὅμως — θυμᾶσαι, φίλε μου; — μᾶς χάιδεψε καὶ κάποιος χέρι ἀγάπης, πού μᾶς ἔκαμε καὶ πιὸ βαθιά νὰ ἰδοῦμε. Ἦταν μὲ τούτῃ ὁμοίᾳ ἡ στιγμὴ καὶ ἐκναχῇ μπροστά μας πάλι γιομάτῃ ἀπὸ λαχτάρισμα γιὰ φῶς καὶ γιὰ γαλήνη. Νὰ τὸ τὸ φῶς μῆς στὴ βουβὴν γιορτὴν τῆς Φύσεως, πού μᾶς κράζει, καὶ νὰ ἡ γαλήνη στὴν τρανὴ τῶν ἔργων ὁρισοῦν. Σὰν τὴν ἀγάπην κλείσουμε τῶν ἔργων μέσα στὴν ψυχὴν μας, θὰ τραγουδήσῃ τῆς χαρᾶς τὸ γυρισμὸν καὶ ἡ γνώσιν. Ἀνθρωποὶ λεύτεροι θὰ νοιώσουμε τὴ ζήσιν καὶ ἡ ἀλήθειαν στὸ ῥημοκλῆσι τὸ κλειστὸ τὸ φῶς τῆς θῆς ν' ἀπλώσῃ.

ΝΑΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

— Κάποιος φίλος τοῦ ἐξωτερικοῦ μᾶς ρωτᾷ ἂν θὰ μελετῶμε τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας ὁ Μιστριώτης. — Δὲν ξέρουμε, μὰ θαρροῦμε δὲ θὰ λάβει μέρος σ' αὐτοὺς, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀγῶνας ἀρχαϊκῆς καλλωνῆς, καὶ ἔτσι χάνεται κάθε τέτιαν ἐλπίδα.

τατή μου.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καὶ μὰζι μετὰ τίς προσφορές καὶ κῆμπος παρὰ πονα... Ἐομολογῆς, βλέπω, γίνῃ καὶ ἔρχονται καὶ τοῦ ζουλογοῦνται... Ἄν εἶταν νῆα θὰ δικιολογοῦσα τὴν ὑπομονὴν σου...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μὲ κανένας καὶ λυποῦμαι.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ξέρεις ποιά εἶναι ἀφῆ ἡ γυναίκα;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πολὺ καλὰ μάστιχα... εἶναι μιὰ λαμπρὴ, μιὰ ἔξοχη γυναίκα, πού μόνο θαυμασμὸν μπορεῖ νὰ προσεγγίσῃ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Χὰ, χὰ, χὰ... Νὰ μὴν τὴν ξαναδιῶ ἐδῶ, γιατί θὰ τῆς θάλω τὰ μαλλιά.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Μ' ἀπορία). Μὰ τί σοῦκανε;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ νόον). Τί μοῦκανε; Τί μοῦκανε;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Εἶμαι περίεργος νὰ μάθω.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μόνον περίεργος εἶσαι;... Μάθε λοιπὸν πῶς πρὸ ἔξιν ἑπτὰ χρόνια ἔβρισε τὴ μητέρα σου.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Ἐαφνιζόμενος). Ἐβρισε τὴ μητέρα σου;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Βέβαια, ἀφῆ ἡ λαμπρὴ σου ἡ γυναίκα, ἡ ἔξοχη, πού μόνο θαυμασμὸν μπορεῖ νὰ προσεγγίσῃ, ἔβρισε τὴ μάνα μου... τὸ ὄντο δηλαδὴ

πού γέννησε τὴ γυναίκα σου.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὴν ἔβρισε;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μάλιστα, κύριε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ ποιά εἶταν ἡ αἰτία;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ξέρω... Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ τῆς βρῆς καὶ νὰ τῆς ρωτήσης.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Χαμηλόφωνα). Περίεργον!

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί μουρμουρίζεις; Δὲ μὲ δικαιώνεις;

ΜΙΜΙΚΟΣ (Συλλογισμένος, ὕστερα ἀγκαλιάζει τὴ γυναίκα του). Κλειούλα μου... μὴ φέρνεις ἔτσι... κάποιος πόνος θὰ ἔκανε τὴν γυναίκα ἀφῆ νὰ φερτῇ ἔτσι στὴ μητέρα σου... Μὴν τὰ σκαλίζῃς... Κάποιο μυστήριον ὑπάρχει ἐδῶ πού δὲν πρέπει νὰ τὸ βγάλουμε στὸ φῶς... ἀνήκει στὰ περασμένα καὶ οἱ λογαριασμοὶ τῶν περασμένων χρόνων πρέπει νὰ σβύνονται καὶ τὰ τεφτέρια νὰ καίονται....

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἐσφένδγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του). Ἀφῆσε με.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Κραστὴ μυρίζεις, καημένη...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἦπια ἕνα ποτήρι γιὰ νὰ ζεσταθῶ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ σοῦ ἔφερε κέφια καὶ τραγουδοῦσες...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἀπότομα). Τί; μήπως μοῦ εἶναι

ἐμποδισμένο νὰ τραγουδῶ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὸ ἐναντίον, πουλί μου... μὴ θυμῶνῃς... χαίρεται εἶναι ἡ καρδιά μου νὰ σ' ἀκούω νὰ τραγουδῇς... μὰ ἐσύ δὲν τραγουδεῖς ποτέ... ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς τραλλῆς σου ἀγάπης δὲ σ' ἀκούσα πᾶς νὰ τραγουδῇς... (Τὴν κοιτᾷ περίεργα στὰ μάτια).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί με κοιτᾷς ἔτσι;

ΜΙΜΙΚΟΣ. (Χαμηλόφωνα). Περίεργον πρᾶμα... δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει... Τί τρομερὴ ὁμοιότης... ὦ θεὲ μου!..

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί παραμιλεῖς;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Θαυμάζω τὴν ὁμορφίαν σου... (Τὴν ἀγκαλιάζει). Κλειούλα μου... φῶς μου... νῆξες πόσο σ' ἀγαπῶ... καὶ πόσο με κανένας καὶ λυποῦμαι μετὰ κατὰ παραξενιὲς πού ἀπόχτησες τώρα τελεφταῖα... Τί σοῦ λείπει; Ἡ ἀγάπη μου... ὦ! τὴν ἔχεις ὁλάκαρην... ἐγώ; μὰ τὸ ἐγὼ μου εἶσαι σύ... Τὸ σπῆτι σου δὲν καλοκοιτάζεται... Διάταξε πῶς θῆς νὰ γίνῃ... οἱ κινήσεις μου, οἱ ἐνέργειές μου γιὰ δυὸ ἀγαπημένα πράγματα γίνονται: γιὰ τὴν πατρίδα καὶ γιὰ τὴν γυναίκα μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σοῦ εἶπα ἐγὼ πῶς δὲν εἶμαι ἐφχριστήμενη...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μὰ ἔτσι φαίνεται.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σὲ ἀπατᾷ ἡ ἰδέα σου...

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΙΨΙΟ ΜΟΥ

ΕΓΩ. Βρισκόσουναι λοιπόν κ' εσύ εκεί;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ναί, πῆγα νάκούσω τὸ ρήτορα. Βλέπεις, ἀκολουθῶ πιστὰ τὴ συμβουλὴ σου, πὼς ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἕνας λόγος πολιτικὸς βοηθεῖ σημαντικὰ τὴ χώνευσιν.

ΕΓΩ. Καὶ μάλιστα ἀν τύχει ὁ λόγος αὐτὸς νάχει πολὺ ἀέρα ἢ πολλὰ ἀέρια μέσα του. Τότες ἀντίς, νά πούμε, νά πάρεις τὴ σόδα σὲ νερὸ, τὴν παίρνεις σὲ λόγια καὶ χώνευσες δίχως νά παραφορτώσεις τὸ στομάχι σου μὲ ὑγρὰ. Καὶ εἶχε πολλὰ ἀέρια ὁ λόγος του;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ἄλλο τίποτα.

ΕΓΩ. Εἶπες, θαρρῶ, πὼς ἐκεῖ ποὺ ἀπολνοῦσε, σὰν ὁ παλῖος ὁ Αἰολός, τὰ λογοφουσκωμένα δερμάτια του, πέρασε καὶ τὸ ἵππικόν.

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ναί, πέρασε τὸ ἵππικόν. Καὶ μόλις τὸ ἀντικρύσανε οἱ ἀκουστάδες τοῦ ρήτορα ἀρχίσανε νά φωνάζουνε γιοῦχα καὶ νά πετροβολᾶνε τοὺς στρατιῶτες.

ΕΓΩ. Κι ὁ ρήτορας;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ὁ ρήτορας τὴ δουλιὰ του. «Θάρρος, παιδιὰ!» φώναζε. «Πρέπει νάπεδείξουμε μὲ τὸν ψῆφόν μας αὐριό πὼς τὸ ἔθνος ζεῖ, πὼς οἱ Νόμοι λειτουργοῦν, πὼς τὸ Σύνταγμα...».

ΕΓΩ. Πᾶψε γιατί μὲ λύγωδες! Τέλεγε αὐτὰ ὁ ρήτορας; Ἐλεγε πὼς τὸ ἔθνος ζεῖ, τὴ στιγμή ποὺ τὸ ἔθνος βριζότανε καὶ πετροβολιότανε; Ἐλεγε πὼς οἱ Νόμοι λειτουργοῦν, τὴ στιγμή ποὺ οἱ Νόμοι μπροστὰ στὰ μάτια του ρεζίλευόντουσαν; Ἐλεγε πὼς ὑπάρχει Σύνταγμα;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ὅλ' αὐτὰ κι ἀκόμα περσοτέρα.

ΕΓΩ. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, θαρρῶ, εἴτανε χτὲς πρωθυπουργὸς καὶ μπορεῖ νάναί κι αὐριό. Σὰν πρωθυπουργὸς λοιπὸ θάναί ὑποχρεωμένος νά διδάξῃ ἐμένα τὸν ἀπλοῦκὸ πολίτη νά σέβουμαι τὸ Νόμο καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους του. Χτὲς τὸ νόμο τὸν ἀντιπροσώπεψε τὸ ἵππικόν. Μὰ τὸ Νόμο τὸν πῆραν οἱ πολῖτες μὲ τὰ γιοῦχα καὶ μὲ τίς πέτρες κι ὁκ. Χτεσινὸς κι Αὐριανὸς οὔτε μίλησε οὔτε διαμαρτυρήθηκε γι' αὐτὸ, μὰ ξακολοῦθσε τίς φαβλαταρίες, σὰ νά μὴν εἶχε τρέξει τίποτα σοδαρό. Ὅτα λοιπὸν ἔρθε αὐριό ὁ κύριος αὐτὸς καὶ μοῦ πεί πὼς πρέπει νά σέβουμαι τὸ Νόμο, τί πρέπει νά κάμω ἐγώ;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Νά ξεραθεῖς στὰ γέλια.

ΕΓΩ. Καλὸς ὁ λόγος σου. Μὰ εἶλα πάλι ποὺ ἡ ἀφεντιά του, ἐπειδὴ καὶ θάναί πρωθυπουργὸς, πρῶτος δηλ. ἀρχοντας τοῦ Κράτους, θάχει τὸ δικαίωμα

νά μ' ἀρπάξῃ ἀπὸ τὸ στέρκον καὶ νά μὲ ρῆξῃ στὸ μπουτροῦμι... Ἀντίστασιν στὴν Ἐξουσία... Κορόι-δεμα τοῦ Νόμου... Δὲν εἶναι χωρατάδες αὐτά!..

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Καλὰ, μὰ ὅταν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου ἡ τὰκουσα ἀπὸ κάποιον πὼς ὁ ἴδιος, γιὰ ν' ἀρπάξῃ τὴν Ἀρχὴ, καὶ στὴν Ἐξουσία ἀντιστάθηκε καὶ τὸ Νόμο κορόιδεψε;

ΕΓΩ. Νά λοιπὸ μὰ ἐν σ τ α σ η ποὺ θά μπορέσεις νὰν τὴ μεταχειριστεῖς μεθαῦριο δὴ θά γίνεις δικηγόρος. Ἀς πούμε πὼς ἦρθε κάποιος καὶ σοῦ ζήτησε νὰν τὸν περασπιδτεῖς στὸ δικαστήριον γιατί ἀναγκάστηκε νάντισταθεῖ στὴν Ἐξουσία ἢ νά παραδεῖ κάποιον Νόμο. Τέτιο μουστερή νά μὴν τὸν ἀφίσεις νά σοῦ φύγῃ γιατί ἡ περασπιδσιὰ του θάναί εὐκαλῆ καὶ ἡ ἀθώωσις του σίγουρη.

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Σίγουρη ἡ ἀθώωσις του; Μὰ ὁ Ποινικὸς Νόμος...

ΕΓΩ. Ποιὸς Νόμος, χριστιανέ μου; Εἶπαμε, Νόμος ποὺ δὲ λειτουργεῖ δὲν ὑπάρχει, κι αὐτὸ ἴσα ἴσα θά πείς στοὺς Κριτάδες. «Ναί, δεδαστοὶ μου Κριτάδες! Εἶδα ἐγὼ μὲ τὰ μάτια μου ἕναν ποὺ ὀρεγότανε νά γίνῃ πρωθυπουργός, νά σθῇναι τὸ Νόμο μὲ τὰ λόγια του καὶ μὲ τίς πράξεις του. Κι ὅταν ἕνας χτεσινὸς ἢ αὐριανὸς πρωθυπουργὸς φέρνῃ ἔτσι ἀσπλαχνα στὸ Νόμο, πὼς θέλετε νά φερθεῖ ὁ φτωχὸς αὐτὸς πελάτης μου ποὺ ἀναγκάστηκε, εἴτε γιατί βρέθηκε σὲ δύσκολη θέσι, εἴτε γιατί δὲν τοῦ κεθε τὸ ξερό του, νάσεδήσει στὸ Νόμο ἢ νάντισταθεῖ στὴν Ἐξουσία»;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Κ' οἱ κριτάδες, ἀν εἶναι ἀληθινὰ δίκαιοι ἄνθρωποι, δὲν μποροῦνε παρὰ νὰν τὸν ἀθωώσουνε. Φόλα λοιπὸ στὴν Ἐλπίδι!

ΕΓΩ. Ναί, μὰ φόλα καὶ στὴν πατρίδα μας, ἔτσι ποὺ τὴν καταντήσαμε!

ΣΤΑΘΗΣ ΔΗΜΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ

ΚΗΡΥΓΜΑ

Ἰσοκρίτῃ, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐλοῖ τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν διὸν ἀπὸ τῆς φάνης καὶ ἀπαγωγῶν ποίττει; ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὐσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὐκ εἶδε λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου;

Λουκᾶ 13.

Μεγάλῃ τῆς ὑποκρισίας ἡ ἀδικησίᾳ καὶ ἡ ἀδιαντροπιά. Ἀλλὰ πειρὸ γερὴ καὶ πειρὸ μεγάλη εἶναι καὶ ἡ κατακεφαλιά, ὅπου τῆς δόθηκε ἀπὸ τὸν Κύριόν μας καὶ Σωτῆρα, τὸν Ἰησοῦ Χριστόν, τὸν μεγάλον αὐτὸν ὀχτρὸ τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς ἀπάτης.

Ἐνα Σαββάτο, λέγει τὸ Βαγγέλιον, ἔκανε διδασχὴ ὁ Ἰησοῦς στὸ συναγῶγι. Ἐκεῖ βλέπει μὴ δυστυχισμένη γυναῖκα ποὺ ἦταν δεκοχτὼ χρόνια πιασμένη, σωρὸς κουβάρι, καὶ δὲν μποροῦσε διόλου νά ἀνασηκώσῃ τὸ κορμί της. Βλέποντάς την ὁ Χριστὸς τὴν ἐλυπήθηκε καὶ τῆς ἐφώνασε καὶ τῆς εἶπε: γυναικα, πάει ἡ ἀρρώστια σου· ἐγλύτωσε. Κι ἔβαλε ἀπάνω της τὸ θαυματουργὸ τοῦ χερίου καὶ εὐτὺς ἡ κρυσταλλῆ ἀνασηκώθηκε καὶ ἐδόξασε τὸ Θεόν. Αὐτὸ ἐκακοφάνηκε στὸν Ἀρχισυνάγωγόν, γιατί ὁ Χριστὸς ἐγύατρεψε τὴ σακατεμένη μέρα Σαββάτο, καὶ ἔλεγε στὸν μαζωμένον κόσμον. Ἐξῆς μέρες τὴ βδομάδα εἶναι συχωρεμένη ἡ δουλειὰ μέσα σ' αὐτὲς νάχεστε νά γιαντρίεστε κι ὅχι τὸ Σαββάτο. Ὁ Κύριος ποὺ ἔκουσε τὰ λόγια του τοῦ ἀποκρίθηκε καὶ τοῦ εἶπε: Ψευτομετάνοια, ὁ καθὲς ἕνας τὰς τὸ Σαββάτο δὲν λύει τὸ βῆδι τοῦ ἢ τὸ γαῖδον τοῦ ἀπ' τὸ παχνὶ καὶ πάει καὶ τὸ ποτίζει; Κι αὐτὴ ποῦναί κόρη τοῦ Ἀβραάμ, ποὺ τὴν ἔδωκε ὁ Σατανᾶς, νά σωστὰ δεκοχτὼ χρόνια, δὲν ἔπρεπε νά λυθῇ ἀπ' αὐτὸ τὸ δέσιμον γιατί ἦταν μέρα Σαββάτο; Μ' αὐτὰ τὰ λόγια του ἐντροπιάζονταν ὅλοι ποὺ ἀντιφέρνηνταν μαζί του καὶ ὅλος ὁ ἐπὶ τὸν κόσμος ἐχαίρονταν γιὰ τὰ δαζαριῶνά του ἔργα.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἡ κοινωνία, ὁ λαὸς, τὸ ἔθνος, ὅταν ξεμωραθῇ ἀπ' τοὺς τύπους καὶ τὰ καμώματα γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Χάνουν καὶ αὐτὸν τὸν κοινὸ νοῦ καὶ γίνονται ἀξιοὶ καταφρόνιας καὶ περιγέλα. Ὁ Ἀρχισυνάγωγος τοῦ Βαγγε-λιου, χωρὶς νά τὸ βάζῃ ὁ νοῦς του, ἐγέννηκε ὁ παντοτεινὸς κι αἰώνιος ἀντιπρόσωπος τῆς στενοκεφαλίᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁμα μεγαλὸ καὶ τρανὸ ἐγέννηκε μπροστὰ στὰ μάτια του ἡ σακάτισσα χωριανὴ του, ἡ κουβαριασμένη δεκοχτὼ χρόνια χωρὶς καμμιάν ἐλπίδα γιαντρίεως, μ' ἕνα λόγο τοῦ γιαντροῦ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, μ' ἕνα ἑξάπλωμα τοῦ παντοδυνάμου χεριοῦ του, εὐτὺς γιαντρεύτηκε καὶ ἐστάθηκε πάλι ἴσια της. Καὶ ὅμως ὁ Ἀρχισυνάγωγος δὲν πέφτει καταγῆς νά προσκυνήσῃ τὴ μεγάλη δύναμιν ποὺ καταδέχτηκε μπρὸς στὰ ἀνάξια μάτια του νά θαματουρήσῃ, παρὰ κοιτάζει νά δείξῃ τὴν προθυμίαν του γιὰ τοὺς τύπους, γιὰ τὸ φύλαγμα τοῦ Σαββάτου, παρὰ τί κάνει; Μὲ σοβαρότη ἀνάστητη λέει πὼς δὲν πρέπει τὰ θάματα νά κατελοῦνε τὴν ἀγιωσύνην τοῦ Σαββάτου. Τί θά εἰπῇ αὐτό; Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ θαματουργὸς νά κάμῃ τὸ θάμα του, ὅταν θέλῃ; δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ κρυσταλλῆς

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὡ τὸ πουλί μου, τὸ χαριτωμένο μου τὸ περιστεράκι... Διὲς μάτια ποὺ μαγέθουνε... διὲς λαιμό... κορμωστασιὰ διὲς. (Τὴ φιλεῖ μὲ περιπάθεια στὸ λαιμό).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἐσφέβγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του). Μὴ μὲ σφίγγεις... θὰ μὲ σκάσης...

ΜΙΜΙΚΟΣ (Μὲ πάθος). Δὲν μπορῶ... σὰν εἶμαι κοντὰ σου καὶ βλέπω τὸν ὀρεχτικόν σου λαιμό, τίς στοργυλῆς σου τίς γραμμῆς, ταραζοῦμαι καὶ θέλω νά σὲ σφίγγω ὅλο στὴν ἀγκαλιά μου... νά σὲ φιλῶ, νά σὲ φιλῶ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω διάθεσιν... ἡσύχασε...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὅλο μοῦ ξεγλυστράς ἀπὸ τὰ χέρια... μοιάζεις σὰν τὸ ψάρι ποὺ δὲν πιάνεται... κάνεις σὰν τὸ πουλὶ τὸ φοβιτσιάρικο ποὺ σπαρταρᾷ στὴ φούχτα σου καὶ θέλει νά φύγῃ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ναί, ἔτσι μοιάζω, εἶμαι ἕνα πουλὶ ποὺ τὸ κρατοῦνε, ἐνῶ ἐκείνο θέλει νά πετάξῃ καὶ νά κελαιδήσῃ στὸν ἐλεύθετον ἀέρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πάντα νά κεντᾷς θέλεις.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καὶ νά πετῶ τὸ κέντημα, νά τὸ κομματιάζω σὰ δὲ μάρεσις.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Θυμᾶσαι, Κλειούλα μου, κάμποσες μῆνες ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο μας... Τί πουλί γλυ-

κόλαλο ποὺ εἶσουναι... πόση τρέλλα εἶχες μὲ τὸν τλαίπωρο Μιμικό σου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὡ! τί γλυκειὰ ποὺ εἴτανε ἡ ἐποχὴ ἐκείνη.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μήπως τώρα δὲν εἶναι γλυκειὰ;... Γιατί τὸ λὲς μ' ἀφτόν τὸν τρόπο;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί τρόπο;... Τώρα γίνηκες ἐσὺ παρ' ἑξενός.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἐλα, μὴ θυμῶνῃς, καρδερνίτσα μου... μὴ θυμῶνῃς... Σ' ἔλεγα τὸ λοιπὸν πὼς κάμποσους μῆνες ὕστερα ἀπὸ τὸ γάμο μας, ἕνα ἀπομεσήμερο ἦρτα νά ξεκουραστώ... ἢ νά σοῦ πῶ τὴν ἀλήθειαν, σὲ θυμήθηκα καὶ δὲν μπόρεσα νά βαστάξω, ἀφῆσα τὴ δουλειὰ μου κ' ἦρτα... Εἴμασταν καλὴ ὥρα ὅπως τώρα... θυμᾶσαι; Ἀξάφνα πιάνεις τὰ μαλλιά σου καὶ φωνάζεις: «Τὸ σκαθάκι μου, τὸ καμήνο, τὸ σκαθάκι μου». τί τρέχει; σὲ ρωτῶ. Ἐσὺ ἔλακο λούθησες. «Τὸ σκαθάκι μου, τὸ σκαθάκι μου θὰ ψόφησε... Ἐχὼ τρεῖς μέρες νά τοῦ βάλω φαῖν. Καὶ τρέχεις καὶ ξεκρεμάς τὸ κλουβί. Τὸ σκαθάκι σου εἶχε ψοφήσει. «Τὸ καμήνο, ἔλεγε δακρύζοντας, τὸ καμήνο τὸ πουλάκι μου... Μοῦ τὸ εἶχε δώσει τὸ πλαϊνὸ τὸ παιδί, ποὺ τόπιασε στὰ κεραμίδια...» Θυμοῦμαι καὶ τὰ πιά ἀσήμαντα λόγια σου. «Εἴτανε καλὸ πουλὶ καὶ κελαιδοῦσε ὥραϊα... Νά ἐσὺ φταίς,

γυρνᾷς καὶ μοῦ κάνεις, γιὰ νά σὲ συλλογιόμην ὅλο, ἔλεχσα νά τοῦ βάλω φαῖ κ' ἐγίνα κακοῦργα...» Τότε ἐγὼ σὲ φίλησα, σοῦ ἔδωσα τὸ καλῆτερον φιλὶ ποὺ μπορεῖ νά ὑπάρξῃ στὰ κλαμμένα μάτια καὶ σοῦ ὑποσκέθηκα πὼς θὰ σοῦ φέρω ἕνα φλωρί καὶ παρηγορήθηκες. Μὰ τί σὲ πιάνει; Κλαίς... ὦ τὸ μυριαμύριστο λουλούδι... ὦ τὸ πονετικὸν μου τὸ πουλάκι, θυμήθηκε τὸ παίρι του καὶ κλαίει.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Σπαρταχτικά). Ναί, θυμήθηκα τοὺς πεθαμένους καὶ νοιώθω τὴν καρδιά μου νά ραίξῃ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. (Συγκινημένος). Ἐλα, εἶλα μὴ γίνεσαι παιδί.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ πόνο). Εἶναι γιὰ νά σπαράξῃ τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδιά.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Σώπα, ρῶς μου, μὴ μὲ κάνῃς καὶ λυποῦμαι καὶ γώ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἰσχυρὰ ἀπὸ λίγη σιωπὴ). Ἀκουσε, Μιμικό, ξέρεις ποῦ ἄρχισα νά γράφω κάτι;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί; ἔγινες καὶ συγγραφέας;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἔτσι, γιὰ γούστο.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ τί ἔγραψες;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἐνα δῆγμα... Ἀκουσε τὴν ὑπόθεσιν νά διῶμε πὼς θὰ σοῦ φανῇ. Εἴτανε δυὸ ποῦ ἀγαπηθήκανε πέρα πολὺ, τόσο πολὺ ποὺ τέτοιο ἔ-

νὰ γιατρευτῇ, γιατί εἶναι Σαββάτο ; Κ' ἔχεις σὺ τὸ δικαίωμα νὰ ταγίξης καὶ νὰ ποτίξης τὰ βώδια σου, ψευτάνθρωπε ; Μὰ αὐτὰ δὲν εἶναι πλεῖς ὑποκρισία, δὲν εἶναι ἀπάτη, δὲν εἶναι στάχτη τοῦ κόσμου τὰ μάτια, ὅζω ἂν εἶναι ἀμυαλιά τοῦ κάνει τὸν ἄνθρωπο πρὸς ζωντόβολο ἀπ' τὰ ζῶα. Ἀλλοίμονο στὴν ἀνθρωπότη, ὅταν καταστήσῃ σὲ τέτοια καταστάξ τοῦ μὴδὲ τὰ θάματα τοῦ θεοῦ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὴν ξυπνήσουν ἀπ' τὸ βυθισμὸ τοῦ κοιμᾶται.

Παντοῦ καὶ πάντα βρίσκονται οἱ ἀρχισυναγωγοί. Ὅλος ὁ κόσμος βγαίνει καὶ φωνάζει : Τὸ Ρωμαῖκο δὲν πάει καλὰ· δὲν εἴμαστε στὰ ἴσα μας, πισστήκαμε, σωριαστήκαμε, κουδριαστήκαμε, σῶσον ἐλέησον, ἔχουμε ἀνάγκη γιατρείας· ὅπως πάμε θὰ χαθοῦμε ὁλότελα. Γιατί ; Τί μᾶς λείπει ; Ὅλα. Πρῶτα πρῶτα δὲν ἔχουμε θρησκεία. Πῶς δὲν ἔχουμε ; Δεσποτάδες μὲ χρυσοῦφανα ἔχουμε, παπάδες μὲ γένεια μακρυὰ ἔχουμε, δακκούς μὲ λιγερὲς φωνές ἔχουμε, κήρυκες μὲ δογματικὴ καὶ βροντερὴ φωνὴ ἔχουμε, εἰκόνες ἀσημοσκέπαστες, Βαγγέλια χρυσοστόλιστα, ἐκκλησιῆς μαρμαροχτισμένες, καμπάνες ποῦ ξεκουφαίνουν, κεριὰ, λιθάνια, δίσκους, πολυελαίους, καντῆλες, κυρίου δεσθῶμεν, ἀντιλαβοῦ καὶ πόσα καὶ πόσα ἄλλα ! Καλὰ· μὰ αὐτὰ δὲν εἶναι θρησκεία, εἶναι στολίδια τῆς θρησκείας· δὲν ἔχουμε ἐκεῖνα ποῦ εἶναι ἡ οὐσία τῆς, ὁ σκοπὸς τῆς· ἀγάπη, ἀλήθεια, δικαιοσύνη, τιμιότητα, φιλοπατρία, γενναϊότητα, σπλαχνικὰ, τίποτ' ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔχουμε. Καὶ γιατί νὰ μὴν ἔχουμε ; Γιατί δὲν ἐκαταλάβαμε πῶς αὐτὰ εἰν' ἡ θρησκεία καὶ ὅχι ἐκεῖνα. Καὶ δὲν ἐκαταλάβαμε, γιατί κανένας δὲ μᾶς τὸ διδάξῃ καὶ τὸ Βαγγέλιο ποῦ τὸ διδάσκει, δὲ μᾶς ἀφίνει ἡ ὑποκρισία νὰ τὸ διαβάσουμε. Μᾶς λέγεις γιὰ μετάφραση αὐτὸ ἐκχυδαῖσμον τοῦ Εὐαγγελίου, θὰ μοῦ εἰπῇ κανένας λογιώτατος. «Αὐτὸ εἶναι προδοσία, βεβήλωση». Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι Εὐαγγέλιον μόνον, ὅταν λέγῃ : «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» καὶ ὅχι ὅταν λέγῃ τὸ χυδαῖον καὶ ἀπαίσιον «Θυμήσου με, Κύριε, σὺν ἔρτῃ στὴ βασιλείᾳ σου». Μόνον μὲ τὴ μνήσθητί μου, Κύριε, θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· μόνον δι' αὐτοῦ θὰ κληρονομήσωμεν τῶν προγόνων μας τὴν ἐνδοξὸν κληρονομίαν· τὰλλα εἶναι ἐναγῆ, βέβηλα, βλάστημα, ἀνόσια, προδοτικά.

Ὑποκριταί, ὁ ἄνθρωπος ἔγινε γιὰ τίς λέξεις, ἡ οὐ λέξεις γιὰ τὸν ἄνθρωπο ; Αἱ, ἀρχισυναγωγοὶ μωροὶ καὶ τυφλοὶ, γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ κορμιοῦ σας θέ-

λετε νὰ καταλαβαίνετε καὶνο ποῦ σὰς λένε, θέλετε νὰ ξέρετε ποῖο λένε αὐτὸ καὶ ποῖο τυρὶ, ποῖο ψωμὶ καὶ ποῖο νερό, καὶ γιὰ τὴν γιατρεία τῆς ψυχῆς σας καὶ τὴν θροφή τῆς, θαρρεῖτε πῶς μπορεῖ νὰ γένῃ τίποτα, ἂν δὲν ξέρετε πῶς τὰ λένε τὰ γιατρικά καὶ τίς θροφές ποῦ χρειάζεται ;

Κι' ἔτσι παντοῦ. Ἐχουμε πολιτεία ; Πῶς δὲν ἔχουμε ; Δὲ βλέπετε Βασιλιάδες καὶ Ὑπουργοὺς καὶ Μεγιστάνες καὶ Δημάρχους καὶ Βουλευτάδες, Ἀστυνόμους, Δεσμοφυλάκους, ἀλυσίδες, Σύνταγμα, νόμους, βούρδουλα, ἀποσπάσματα, κόττα πῆττα, Στρατὸ, ἐρέας, σκελίας καὶ κινητὰ οὐραῖα καὶ Μάτι καὶ Ἀκρίσσα καὶ πανικὸ καὶ προδοσίες καὶ καὶ .. Ἐχουμε πολῖτες ; Ἄλλα τίποτα. Γερᾶτος ὁ κόσμος καὶ ἴσα ἴσα νὰ τύχῃς ἀπάνω σ' ἐκλογές. Καὶ εἶναι πολῖτες αὐτοὶ ποῦ τρέμουν μπρὸς στὸ βούρδουλα τοῦ ἀποσπασματάρχῃ, ποῦ ψευτοκοῦνε μπρὸς στὰ δικαστήρια γιὰ μιὰ πεντάρα, ποῦ πουλοῦνε τὸν ψῆφόν τους, ποῦ μαχαίρωνονται γιὰ τὸ φιλότιμο, ποῦ κοιτάζουν νὰ γίνουν ἀπαλλαγέντες ἀπ' τὸ στρατό ; Κι' ἀφοῦ δὲν ἔχουμε πολῖτες ποῦ τὴν βρήκαμε τὴν πολιτεία ; Ἄν μπορεῖ νὰ γένῃ ψωμὶ χωρὶς ἄλευρι, κεραμίδι χωρὶς χῶμα, τυρὶ χωρὶς γάλα, μπορεῖ νὰ γένῃ καὶ πολιτεία χωρὶς πολῖτες. Καὶ ὅμως καμαρώνουμε τὸ Κράτος μας, τὸ Σύνταγμα μας, τὴν λευτεριά μας, τίς ἀρχές μας, τίς ἐξουσίες μας καὶ πῶς περπατοῦμε σὺν τὸν κάθουρα δὲν τὸ βλέπουμε. Μᾶς φτάνουν οἱ τύποι, οἱ ἴσκιαι, τὰ φαντάσματα, ἡ ψευτιά, ἡ ὑποκρισία. Ἄν μᾶς πῇ κανένας γνωστικός : Αἱ κακομοιριασμένοι Ρωμαῖοι, σακατεμένοι, κουδριασμένοι, παραλυτοὶ, σηκωθῆτε ἀπάνω, γιατρευτῆτε, ρίξτε ἀπὸ πάνω σας τὰ σιναιπῖδια καὶ τὰ μαράζια, γιατρεψατε τίς πληγές σας, τίς ἀρρώστιές σας μὲ τὸ θεῖο καὶ γιατρικὸ τῆς λογικῆς καὶ τῆς καλῆς θέλησης, κάμετε τοὺς νόμους πρᾶμα καὶ ὅχι λέξεις, τὸ Σύνταγμα σας πολιτικὸ Βαγγέλιο, τὸ στρατεύμα σας ὑπερασπιστὴ τῆς ἐθνικῆς σας τιμῆς καὶ τοῦ δικίου σας, τὴ δικαιοσύνη σας συμμαζώχτρα τῆς κουρελλοσύνης σας καὶ τοῦ ρεμπελιῦ σας, τὴν παιδείαν σας φωτίστρα τῆς σκοτισμένης σας ζωῆς, ἀνθρωπίσατε, βάλτε τὸν καθένα καὶ τὸ κάθε τι στὴ θέσιν του. Αἱ καὶ ἂν τὰ πῇ, τί ; Ὅτ σηκωθῶν στὴ μέση οἱ ἀρχισυναγωγοὶ καὶ θὰ μπηξοῦν τίς φωνές : Δὲν πρέπει νὰ γιατρευτοῦμε γιατί εἶναι Σαββάτο· γιατί ἂν θὰ γιατρευτοῦμε θὰ γκεριόμαστε καταγῆς τὰ εἰδῶλα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς· καὶ τότε ὁ βουλευτὴς νὰ μὴν ἔχῃ ρουσφέτια· ὁ Ὑπουργὸς νὰ μὴν εἶναι σκληρὸς τῆς Βουλῆς, ὁ Βασιλεὺς νὰ μὴν εἶναι ψυχογυδὸς τοῦ

Ὑπουργοῦ, ὁ δικαστὴς νὰ μὴν κάνῃ τὰ κέρια καὶ τὰ χατήρια τοῦ κομματάρχῃ, ὁ ἀξιωματικὸς νὰ μὴ σέρνῃ τὴ σπάθα του στὰ πεζοδρομικὰ κυνηγώντας προίκας καὶ ποδογύρους, ὁ Μιστριώτης νὰ μὴ σαλιαρίζῃ κουροφέξαλα γιὰ ἀθανάσιες προγονικὲς καὶ ὑσπληγγες καὶ κονίστρες· καὶ τότε τί θὰ γένουμε ; Πῶς θὰ ζήσουμε ; Ἐν ἀρχῇ ἦν αὐτὰ καὶ αὐτὰ ἦν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ Θεὸς ἦμῶν ἦν αὐτὰ.

Καὶ λοιπὸν, ἀρχισυναγωγοί ! Γιὰ τὰ βώδια σας καὶ τὰ γαϊδούρια σας κοιτάξτε μὴν πάθουν τίποτα· καὶ γιὰ τὸ ἔθνος, τὸ παραλυτο, τὸ σακατεμένο, τὸ πικασμένο, τὸ ἔθνος ποῦ εἶναι βλαστάρη τῆς πιδεῦρωστος φυλῆς τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ τάφισουμε ἔτσι ; Τάχα πρέπει ὁ πολυέσπλαχνος Γιατρός, ὁ Θεὸς μας, νὰ κατεβῇ καὶ μὲ τὸ θαματοῦργό του χεῖρ νὰ γιατρεῖ τίς πληγές μας ; Ὅχι, ἀδέρφια μου· ὁ θαματοῦργὸς Θεὸς εἶναι μέσα στὴν ψυχὴ μας· φτάνει νὰ ἔχουμε λιγάκι καλὴ θέληση καὶ ὅλα μας γιατρεύονται. Τοὺς ψεῦτες καὶ τοὺς ὑποκριτάδες ἀρχισυναγωγούς νὰ τοὺς βάλουμε στὴ θέσιν τους καὶ ὅλα θὰ ἔρτουν καλὰ. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φωτίσῃ σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο.

Ο ΚΥΡΙΚΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ.

ΡΗΝΟΥΛΑ

Μὰ τί, Ρηνούλα δὲ σὲ λέν καὶ Εἰρήνην δὲ σὲ κράζουν ; Πῶς πόλεμο ζητᾷς νὰ μᾶς ἀνάψεις ; Τοὺς ἀντρες ἀσ' τους, κόρη μου, τὰ μάτια τους νὰ [βγάζουν

ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Εντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτίας εἰς ὀρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκείας Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς 8 ἐγένητο ἢ κατάθεσις· εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ἄλλως (chéque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογιοῦχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτῆσιν τοῦ κατὰθέτου· τὸ Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρᾳ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0)0	κατ' ἔτος διὰ καταθ. 6 μηνῶν
2	"	"	0)0	" " " 1 ἔτους
3	1)2	"	0)0	" " " 2 ἔτων
2	"	"	0)0	" " " 4 ἔτων
4	"	"	0)0	" " " 5 ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου νομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΣΚΗΝΗ Γ.

Κλειούλα καὶ Λενιδό.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Τόνε κοιτάζει ὡς ποῦ χάνεται. Ὑστερα πέφτει στὸ σοφὰ καὶ κλαίει μ' ἀναφυλλητό. Βαστᾷ κάμποση σιωπὴ). Ὁ πῶς σπαράζει ἡ καρδιά μου... Πῶς μ' ἀγαπᾷ... Τί γλυκαῖά ἐποχὴ εἴτανε καὶνῃ... Γιατί νὰ περάσῃ ; Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ νικήσω τὸν ἐαυτό μου ; Νὰ, ὅπου

φωτὰ μόνο οἱ ἀγγέλοι μπορεῖ νὰ τόνε κάνουνε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ρομάντσα.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σὺν πατρεφτήκαμε ὅμως καὶ περάσανε δυὸ-τρία χρόνια, ἡ νέα ἔπαψε ν' ἀγαπᾷ τὸν ἄντρα τῆς καὶ γι' αὐτὸ πολὺ λυποῦντανε, μερонуχτίς ἔκλαιε, καὶ ἀγάπησε ἄλλον καὶ μιὰ μέρα παίρνει τὸν ἀγαπητικὸ τῆς καὶ φέβγει... Ἐδῶ τελειώνει τὸ δῆγημα... Πῶς σοῦ φαίνεται ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καλό... ἀλλά...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἀλλά τί ; Δὲ δικαιολογεῖς τὴ νέα ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὅχι... ἡ γυναῖκα πρέπει ν' ἀγαπᾷ τὸν ἄντρα ποῦ θὰ πάρῃ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σωστό, μὰ ἀπὸ εἶναι θεωρία, δὲν εἶναι πράξη... Εἶδες πῶς λυποῦντανε, πῶς παιδεότανε γιατί δὲν ἀγαποῦσε πιά τὸν ἄντρα τῆς... τί μποροῦσε νὰ κάνῃ ἀφοῦ ἡ ἀγάπη ἔρχεται μονάχη τῆς καὶ φέβγει πάλι μονάχη τῆς... Τί ; ἔχει τὴ δύναμη ἓνα ἀδύνατο πλάσμα νὰ κρατήσῃ στὰ χέρια του ἓνα δυνατώτερο ἢ νὰ μπορῇ νὰ ξεγλυστρήσῃ ἀπὸ τὰ χέρια του ὅταν τὸ πιδὸ δυνατό τὸ κρατῇ ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Δὲ σοῦ λέω, μὰ... Τουλάχιστο δὲν ἔπρεπε ν' ἀγαπήσῃ ἄλλον...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὸ κάνῃ καὶ αὐτὸ ; Μήπως εἶναι κύριος κανεὶς τῶν αἰσθημά-

των του ; Ἡ καινούρια ἡ ἀγάπη πάλι μονάχη τῆς ἔρτε, ὅπως εἶχε ἔρτε πρὶν καὶ γιὰ τὸν ἄντρα τῆς...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ σ' αὐτὸ ἔχεις δίκιο... μὰ δὲν ἔπρεπε τουλάχιστο ν' ἀφήσῃ τὸν ἄντρα τῆς καὶ νὰ φύγῃ, ἀφοῦ ἔχει κάνει συμβόλαιο ἐπίσημο καὶ ὁ γάμος εἶναι συμβόλαιο, πῶς θὰ ζήσῃ ὅλη τὴ ζωὴ τῆς μὲ τὸν ἄντρα τῆς...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κι' αὐτὸ σωστό, μὰ εἶχε τόση δύναμη νὰ νικήσῃ τὴν ὁρμὴ τῆς ; καὶ ἂν εἶχε τόση δύναμη, νὰ διωχῇ, εἶναι δίκιο νὰ ζῇ μὲ ἄνθρωπο ποῦ δὲν τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ εἶναι καταδικασμένη νὰ δέχεται τὰ φιλιὰ του, τὰ χάδια του μὲ χαμογέλιο... νὰ ὑποκρίνεται, νὰ λήψματα καὶ νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ καὶνον ποῦ ἀγαπᾷ καὶ μόνο μαζίτου μπορεῖ νὰ εἶναι ἐφτυχιμένη... νὰ μὴν ὑποκρίνεται, νὰ μὴ λήψματα... Εἶναι σωστό λοιπὸν ἓνα ἄτομο νὰ βασανίζεται τόσο, ἀφοῦ ὑπάρχει τρόπος νὰ μὴ βασανίζεται ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ τὸ συμβόλαιο ;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὁ ! τὸ συμβόλαιο... Κ' ἐπειδὴ ἔκανε συμβόλαιο, πρέπει νὰ περάσῃ λοιπὸν τὸ ἐπὶ-λοιπο τῆς ζωῆς δυστυχισμένη... στὴν ὑποκρισία καὶ στὴν ψευτιά ; Δὲν εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μιὰ ποῦ θὰ περάσῃ σ' ἀφτόνα τὸν κόσμο ; Μήπως ὑπάρ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΨΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἑξωτερικὸ φρ. χρ. 10

20 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κδόκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόδρου (Ὁφθαλμιατρειῶν), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΓΙΟΡΤΑΖΟΥΜΕ

σήμερα τὸ Πάσχα ὄχι γιατί ἀναστήθηκε ὁ Χριστός, ἀλλὰ γιατί τὸ θέλησε ὁ κ. Πάλλης. Ὁ παντοδύναμος αὐτὸς ἄνθρωπος μπορούσε ἀξίολογα, ὅπως ἐξουδετέρωσε τὴν Ἑθνικὴ Ἑορτὴ μὲ τὴν ἐθνικὴ καὶ ματοβαμμένη διαδήλωσή του, ὅπως κέρωσε μὲ ντουφεκιὲς καὶ μὲ ἀγριοφωνάρες τὴ νύχτα τῆς Μεγάλης Δευτέρας, ἔτσι νὰ ξουδετερώσει καὶ τὸ Πάσχα, νὰ μὴ μᾶς δώσει δηλ. τὴν ἄδεια νὰν τὸ γιορτάσουμε. Μποροῦσε μὲ τοὺς Πέντε του τῆς Ἀττικῆς νὰρπάξει τίς σάνιδες στὰ χέρια του καὶ νὰ μεταμορφώσει τὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης σὲ καρναβάλια κομματικά. Κ' ἔτσι τὸ Πάσχα, γιὰ φέτος τὸνλάχιστο, σβηνότανε.

Στὸ Πάλλη λοιπὸν τὴ χρωστάει ὁ Χριστὸς τὴ σημερινή γιορτὴ καὶ ὄχι τὸ θρησκευτικὸ μας αἶσθημα. Γιατὶ τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα — νὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό μας —

λιγότερε πολλὸν σὲ μᾶς, καθὼς ἀρχίζει νὰ λιγοστεύει, ἃ δὲ λιγότερε δλωσιδύλου, καὶ τὸ ἐθνικὸ μας αἶσθημα. Πάρτε τὴ γιορτὴ τοῦ Βαγγελισμοῦ, τὴ μεγαλύτερη ἐθνικὴ μας καὶ Χριστιανικὴ γιορτὴ. Ποιὸς τὴν κατάλαβε φέτος; Ποιὸς τὴν τίμησε; Ὅλη τὴ μέρα φροντίδες καὶ τρεχάματα πὼς νὰ πιτῶχει ἡ διαδήλωση τῆς νύχτας — καὶ τὴ νύχτα βρισίες καὶ κουμπουριές. Οἱ ἥρωες τοῦ 21, ποὺ ἡ γιορτὴ τοῦ Βαγγελισμοῦ δρίστηκε γιὰ μνημόσυνό τους, λησμονηθήκανε καὶ τὸ ἄσπρο κρῖνο τῆς Παρθένας βάφτηκε μ' αἷμα. Δὲ μιλάμε μόνο γιὰ τοὺς Παλλικοὺς μιλάμε γιὰ ὅλους μας, γιατί ὅλοι μας παίξαμε περίφημα τὸ μέρος μας, ἀφοῦ κ' οἱ Θεοτοικοὶ μασκαρέψανε τὴ νύχτα τῆς Ἑθνικῆς γιορτῆς μὲ τὸν τάχα γιορτάσμο τῆς στήν Πλατεία τοῦ Συντάγματος.

Ὁ, τι λοιπὸν ἔγινε στὴν Πρωτεύουσα — καὶ τὸ ἴδιο, δίχως ἄλλο, θᾶγινε καὶ στὶς Ἐπαρχίες — μᾶς δίνει νὰ νιώσουμε πὼς πάνω ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ καὶ θρησκευτικὸ μας αἶσθημα βρίσκεται τὸ Κομματικὸ αἶσθημα, ἀφοῦ μπροστὰ του πωσοδρομίζον ὅλα τὰλλα καὶ μοναχὰ αὐτὸ κυβερνάει τὴν ψυχὴ μας. Πικρὲς ἀλήθειες, μὰ πρέπει καὶ νὰ λέγονται, καὶ σήμερα μάλιστα ποὺ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος γιορτάζει τὴν ἀνάστασι τὸν μεγάλου Κήρυκα καὶ Μάρτυρα τῆς Ἀλήθειας.

Η ΜΟΝΑΧΗ

τρομάρα ποὺ εἶχαμε ὅλοι μας αὐτὲς τίς μέρες εἴτανε νὰ μὴ γίνε κανένα παρατράγουδο καὶ μᾶς δοῦνε οἱ ξένοι, ποὺ βρίσκονται ἰδῶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες, καὶ σκηματίσουν ἔτσι κακὴ ἰδέα γιὰ μᾶς.

Σὰν τὰ μωρὰ παιδιὰ καὶ μεῖς. Νὰ μὴ μᾶς δεῖ ὁ δάσκαλος καὶ μᾶς μαλώσει. Καὶ δὲ συλλογιζόμεστε πὼς οἱ ξένοι, καὶ δῶ νὰ μὴ βρίσκονται, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ μάθουν ἀπὸ μακριὰ τὰ χάλια μας καὶ νὰ μᾶς λυπηθοῦνε καὶ νὰ μᾶς ἐλεεινολογήσουνε. Τόσα χρόνια μᾶς βλέπουν οἱ ξένοι καὶ μοναχὰ ἐμεῖς δὲν τὰ καταφέραμε ἀκόμα νὰ δοῦμε τὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ βάλουμε μυαλό.

ΜΑΣ

λύπησε κατὰκαρδὰ ἡ ἀποτυχία τοῦ κ. Ὁμηρίδη Σκυλίτη ποὺ ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς πρώτους πρώτους νὰ μπεῖ στὴ Βουλὴ γιὰ νὰν τὴν τιμῇ με τὸ δια-

μαντίνιο χαραχτήρα του, ὅπως τιμοῦσε καὶ τὸ στρατὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθεῖ γιὰ νὰ δείξει πὼς ἔχει ἀρχές καὶ πὼς ξέρεי νὰν τίς ἐποστηρίξει μὲ ἔργα καὶ ἔχει μὲ λόγια.

Ὁ κ. Σκυλίτης ὡς ἀξιωματικὸς τῷδεξε στὸν πόλεμο, καὶ ὡς ὑποψήφιος βουλευτῆς τῷδεξε τὴν περασμένη Κυριακὴ στὸν Πειραιᾶ. Παληκάρι ἀληθινὸ καὶ τίς δυὸ φορές. Ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 97 γύρισε λαβωμένος, ἀφοῦ παληκαρίσια πολέμησε, καὶ τὴν Κυριακὴ τάπομεσήμερο κάτου στὸν Πειραιᾶ σταμάτησε μὲ τὰ χέρια του τὴν ἀμαξία τοῦ Παλλάκου ποὺ ἐπόμενε σώνει καὶ καλὰ νὰ περάσει ἀπὸ τὸ Ρετινικὸ κέντρο καὶ νὰ ματοκυλίσει τὸν Πειραιᾶ.

Ἀπὸ τίτιους ἀθρώπους μὲ χαραχτήρα καὶ μὲ παληκαρία ἔχει ἀνάγκη ἡ Βουλὴ μας, καὶ κρίμα ποὺ γιὰ λίγους ψήφους χάνει τὴν εὐκαιρία νὰ τιμηθεῖ ἡ Ἀττικὴ μὲ τέτιο Βουλευτῆ.

ΜΕΓΑΛΕΣ

ὑποχρέωτες φορτώνεται στὴ ράχη του ὁ Θεοτόκης μὲ τὴν πλειονοψηφία ποὺ τῷδωσε τὸ ἔθνος κ' ἐλπίζουμε νᾶναι σὲ θέση νὰ νιώσει τὸ βάρος τους καὶ νὰν τίς ἐχτιμήσει καταπῶς τοὺς ἀξίζει. Τὸ ἔθνος ἐμπιστεύτηκε στὰ χέρια του τὴν τύχη του καὶ ζητάει ἀπ' αὐτὸν ὄχι μόνο νὰ πραγματοποιήσει ὅσα τοῦ ὑποσχέθηκε μὰ καὶ νὰ δείξει τὴν ἀπαιτούμενη παληκαρία σὲ κάθε κρίσιμη περίστασι.

Ὅχι πιά κλάματα σὰν ὕστερ' ἀπὸ τὰ Βαγγελικά καὶ τὴ στάση τῆς Μπαρμπάσαινας, μὰ γροθιά, ἀφοῦ μὲ τὴ γροθιά πνίγεται ἡ ἀναρχία καὶ στερεώνεται τὸ Κράτος. Ἐχουμε ἀνάγκη νὰν τὸ νιώσουμε ἐπιτέλους αὐτὸ τὸ Κράτος ποὺ πολεμιέται λυσσασμένα ἀπὸ τόσους καὶ τόσους ἐσωτερικοὺς ὀχτροὺς καὶ τὸ Κράτος αὐτὸ, τὸ δνειρεμένο, μόνο ἡ γροθιά τοῦ Πρωθυπουργοῦ θὰ μᾶς τὸ δείξει. Ὁ Θεοτόκης ἔχει τὸ ἕνα χάρισμα, νᾶναι σεμνολογὸς καὶ νᾶπαντάει στὶς βρισίες τῶν ἀντιπάλων του εὐγενικά καὶ καλοσυνεῖδητα· ἂς ἀποχτήσῃ καὶ τᾶλλο τὸ χάρισμα, τὴν ἀπαραίτητη γροθιά, καὶ τότε νᾶναι βέβαιος πὼς ποτὲ τὸ ἔθνος δὲ θὰν τοῦ ἀρνηθεῖ τὴν πλειονοψηφία, ἀφοῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δυνατὸ κ' εὐγενικὸ Κυβερνήτη.

εἶναι μπορεῖ νᾶντη... Ἀλαμπρὸς ἄνθρωπος... θεῖος ἄνθρωπος... Πὼς τὸν ἀγαποῦσα, τί τρελλὴ ποὺ εἶμυνα γιὰ κείνον. Πὼς μπορούσα νὰ φανταστῶ ἄλλο εἶδος ἐφτυχία ἀπὸ τὸ φιλ' του;.. Καὶ τώρα δὲ νοιώθω τὰ φιλήματά του, τὰ χάρδια του δὲν τὰ αἰστανόμυ... Τὰ γλυκὰ του τὰ λόγια μοῦ φαίνονται κρυὰ... γίνηκα ἄλλη... Ὅ, τι γεννιέται πεθαίνει... (Σωπαίνει) Ὅλα μοῦ τὰ προσφέρει... τὴν ἀγάπη του, τὸν ἑαυτό του, τὰ πλοῦτια... (Σηκώνεται καὶ βλέπει πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἔφυγε ὁ Μιμίκος). Ἀχ! ἕνα πρᾶμα μόνο δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ προσφέρει... Τὴν ἁμαρτία!... Καὶ τὴν ἁμαρτία ἐγὼ πρέπει νὰ τὴν πάρω... μοναχὴ μου νὰ τήνε πάρω... (Ρήχνεται ἀπάνω στὸ σοφά. Σωπασιᾷ). Νοιώθω βαρὺ τῆς κοινωνίας τὸ χέρι ἀπάνω μου... τὴ σαπίλα νὰ μοῦ τρώη τὴν ψυχὴ, νὰ παίρῃ τὸν ἀφρό μου... Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ χωριστῶ;.. Νὰ εἶμαι κατιτίς ὄζου ἀπ' ἀφτὸ τὸ βρώμικο περιβάλλο... δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ καταπατήσω κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου τὸ θάνατο τῆς ζωῆς... Ἀμαρτία! καὶ γὰρ νοιώθω πὼς εἶσαι μιὰ γυναίκα ζαρωμένη, λιγνὴ, κοκκαλιάρικη, μάδρη-μάδρη σὰν πίσσ καὶ φέρνεις ὅπρυ πᾶς τὸ δνειδος... Μὰ καὶ ἂν εἶσαι ἔτσι, δὲν εἶσαι τὸ δικαίωμα... δὲν εἶσαι τὸ δικαίωμα τοῦ καθενός; (Ἀκουμπᾷ τὸ κεφάλι τῆς στὸ ἀκουμπηστήρι τοῦ σοφά καὶ

ἀτενίζει πρὸς τὸ ταβάνι. Σὰν παραμιλῶντας). Τὸ συμβόλαιο!... Ἡ ὑποχρέωσι!.. Τὸ χρέος!.. Τὰ τρία ἀφτὰ ποὺ διοικοῦνε τὸν κόσμο... Μὰ γίνε ἕνα πνέμα καὶ πῆγαινε καὶ ξέτασε τίς ψυχὲς καὶ θὰ δῆς πὼς ὅλοι εἶναι δούλοι ἐνοῦ ἀφύσικου νόμου, πὼς οἱ περισσότεροι τυραννιοῦνται, πὼς λίγοι εἶναι οἱ ἐφαριστημένοι, πόσοι οἱ ἐφτυχιμένοι καὶ πόσοι μὲ πόθους ἀνεκπλήρωτους... Γιατὶ ἀφτὸ;... Γιατὶ στέκονται οἱ φύλακες, τὸ συμβόλαιο, ἡ ὑποχρέωσι, τὸ χρέος. Ὁ! θάνατος μυρίζει καὶ σκλαβιά, σκλαβιά καὶ θάνατος!.. Ποῦναι ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια, ποῦ εἶναι σύμφωνη μὲ κάθε ὁρμὴ, μὲ κάθε πάθος, μὲ κάθε κάμωμα τοῦ ἀνθρώπου... Ὁ! ψεφτιά, ψεφτιά, ψεφτιά, ποὺ ἔχεις τὴ δύναμη καὶ βασιλεύεις σ' ἀφτὸ τὸ σκοτεινὸ ἄστρο... (Σηκώνεται) Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ κάποια δύναμη... γιατί νοιώθω ἰδῶ στὰ στήθεια μου μιὰ ἐπανάστασι. Μιὰ φλόγα ποὺ θέλει νὰ κάψῃ ὅ, τι σάπιο ὑπάρχει, ὅ, τι εἶναι ἐμπόδιο στὴ χαρὰ, στὸ γέλοιο, στὴν ἐλιφτερὴ ἀναπνοή. (Ξανακάθεται στὸ σοφά. Μικρὴ σιωπὴ). Δουλοῦδι τυρερὸ ξεφύτρωσα μιὰ μέρα στὸν κάμπο, μὰ ἐκεῖ ποὺ λουλούδιαζα, ἐνοιωθα κάτι ἐμπόδια νὰ μοῦ ἀλλάζουνε τὸ φυσικὸ μου σχῆμα... εἴτανε κάτι κλωνάρια τὰ ἐμπόδια ἀφτὰ, ποὺ μοῦ τὰ εἶχανε βάλει γιὰ νὰ πάρω τὸ σχῆμα ποὺ θέλανε... καὶ σὰν ἄνθισα ἤρτε ὁ βορὴς καθαλάρης

καὶ μὲ θέρισε... ποὺ μὲ πῆγαινε;.. Ἐμπιστεμένη στὰ φτερά του πῆγαινα, πῆγαινα... Πέρασε καιρὸς καὶ διάβηκε σιμά μου ἕνας ἄλλος κίρας καθαλάρης... Ὁ! πὼς πόθησα νὰ πάρω ἀναπνοὴ στὰ χυσιὰ φτερά του, ὅ πὼς πόθησα! (Ὑστερα ἀπὸ λίγη σιωπὴ φωνάζει) Λενιώ!.. Λενιώ!..

ΛΕΝΙΩ. (Μπαίνει). Κυρία.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φέρε μου ἕνα ποτήρι κρασί.

ΛΕΝΙΩ. (Τραβηγμένη) Θὰ σᾶς πειράξῃ, κυρία... ἤπιατε τόσο ἀπὸ τὸ πρῶ... ξέρετε τί κακὸ ποὺ κάνεις; ἕνας συγγενής μου, Θὸς σχωρέστονα, πεθάνε ἔτσι ἀπὸ τὸ πρῶ...!

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν πειράζει, ἂς πεθάνω κ' ἐγὼ.

ΛΕΝΙΩ. Θὸς φυλάξῃ!... τί λόγια ποὺ λέει ἡ κυρία...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κόιταξε λοιπὸν τὴ δουλειά σου.

ΛΕΝΙΩ. Μὰ!..

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Μὲ θυμὸ). Ἄντε, σοῦ λέω, καὶ παρατήρησες δὲ θέλω. (Ἡ Λενιώ φέβγει). Ἀγαθὸ κορίτσι ἀφτὴ ἡ Λενιώ... οἱ τέτοιες εἶναι πρὸ ἐφτυχιμένες, λίγους πόθους ἔχουνε, λίγες ἀπολαβές...

ΛΕΝΙΩ. (Φέρνει ἕνα ποτήρι κρασί). Ὅριστε, κυρία. (Κάνει νὰ φύγῃ).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Λενιώ, ἐπάνω στὸ μπουρὸ μου ἔχω κάτι ψιλὰ, δὲν ξέρω πόσα εἶναι, χάρισμά σου.

ΧΑΛΑΣΜΟΣ

κόσμου τῇ Δευτέρα βράδι· φωνές, κουμπουριές, ζήτω, τούς φάγαμε τούς ἄτιμους, ρόλα στὴν Ἑλλά, ποῦ θὰ μᾶς πᾶτε, μωρέ, αὔριο, κι ἄλλα τέτια Ραλλικώτατα. Μπρέ, τί νὰ τρέχει; Ἐνήμερωσε ἡ Τρίτη κι ὁ κόσμος μάθαινε πὼς βγήκε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Αὐτὸ εἶταν ὅλο. Καὶ τὰ πράματα μπήκανε στὴ θέση τους καὶ ἡ γῆ, ποῦ εἶχε γιὰ λίγο σταματήσει, ξακολούθησε ἡσυχά ἡσυχά τὸ δρόμο της.

Φανταστέτε τί θὰ γινότανε ἂν δὲν ἔβγαινε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Οἱ ἄγωνες θὰ ντυχοῦσαν καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη θὰ κλονιζότανε γιὰ καλὰ.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ Ντελνιγιάννης! Ὁ Θεὸς νάναπάψει τὴν ψυχούλα του! Ἰσαμε τὸ περασμένο Σαββάτο βρισκόντουσαν καὶ μερικοὶ ποῦ δὲν εἶχανε λυπηθεῖ καὶ τόσο γιὰ τὸ θάνατό του, ἀφοῦ πιστεύανε πὼς πῆρε μαζὶ του στὸν τάφο τὴν δημαγωγία, τὴν ἀρχουανία κι ἄλλα τέτια πολιτικὰ τερτίπια ποῦ τονε χαρακτηρίζανε. Μὰ ἀπὸ τὸ περασμένο Σαββάτο κ' ἰδῶ δὲ βρίσκεται πιά κανένας ποῦ νὰ μὴν κλαίει γιὰ τὸ θάνατό του καὶ νὰ μὴν καταριέται τὸ ἄτιμο χέρι ποῦ τονε δολοφόνησε.

Ἐπρεπε νὰ πέσουμε στὸ χειρότερο γιὰ νὰ τονε θυμηθούμε τὸ γλυκομίλητο γέρο, ποῦ ἂν εἶχε ἄλλα κακὰ, εἶχε ὅμως κ' ἓνα μεγάλο καλὸ, νὰ τελιώνει πάντα τούς προεκλογικοὺς του λόγους μὲ τὴ συμβουλή: «Καὶ τώρα διαλυθεῖτε ἐν τάξει, παρακαλῶ». Ποῦ τὰ δικὰ του τὰ λόγια, καὶ ποῦ τὰ τερταρίνικα τοῦ Ράλλη: «Ἐμπρός, μὴ φοβεῖσθε, μὴν ἐγκαταλείπετε τὴ θέση σας»!

Καὶ οἱ φανατικώτεροι ἀντιντελνιγιαννικοὶ τονε θυμηθήκανε. Καὶ τὸ μνημόσυνο αὐτοῦ νὰν τὸ χρωστᾷ τοῦ Ράλλη, τοῦ διαδόχου του.

Η ΚΑΒΟΥΡΟΜΑΝΝΑ

(Αἰσώπος)

Γιατί, ἔλεγε στὴ κόρη της μιὰ γριὰ καβουρομάννα, Νὰ περπατᾷς ἔτσι στραβά, χορίτσι διαστραμένο; Κ' ἡ θυγατέρα θαρρετὰ ἀπάντησε στὴ μάνα: Ἐγὼ ἀπὸ σένας ἔμαθα νὰ πῶ πὼς περπατῶ.

Παραίτας, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Καὶ στὸ ἀριστερὸ λουβὶν μέρος τῆς καρδιᾶς ἔχουμε διὸ θυρόφυλλα, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβὶ καὶ στὴν κοιλίτσα, καὶ τὰ μισοφύλλα μεταξὺ στὴν κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτὴ, ποῦ ἀφίρουν τὸ αἷμα νὰ περᾷ κατὰ μιὰ γραμμὴ μὰ ὅχι κ' ἀντίθετα. Ἐφ' ὅσον χύνει νερὸ ἀπὸ τὶς πλεμονικὲς φλέβες διάμεσα λουβιοῦ καὶ κοιλίτσας ὡς στὴν ἀορτὴ, μὰ ὅχι κ' ἀντίθετα ἀπὸ τὴν ἀορτὴ.

Νὰ λοιπὸν οἱ λόγοι ποῦ τὸ αἷμα πᾶει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχά, κατὰ τὸ δρόμο ποῦ σᾶς εἶπα. Ὑπάρχουνε σωροὶ θυρόφυλλα ποῦ ἀνοίγουν κατὰ μιὰ γραμμὴ καὶ κλείνουν κατὰ τὴν ἄλλη. Τὰ θυρόφυλλα ἀφ' ἑνὸς εἶναι τὸ τριπλόκορφο μεταξὺ τοῦ λουβὶ καὶ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα, τὰ μισοφύλλα πλεμονικὰ μεταξὺ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα καὶ στὴν πλεμονικὴ ἀρτηρία, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ λουβὶ καὶ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα, τ' ἀορτικὰ μισοφύλλα μεταξὺ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτὴ, καὶ τὰ θυρόφυλλα τὰ σκόρπια ἰδῶ κ' ἑκάε μέσα στὶς φλέβες τοῦ κορμιοῦ. Ἀπ' ὅλα τους τὰ πιὸ σημαντικὰ κατὰ πολὺ εἶναι τῆς καρδιᾶς ἀφ' ἑνὸς κάνουν τὴν πιὸ σημαντικὴν δουλιὰ, γιὰτί τ' ἄλλα—τῶν φλεβῶν—βοηθοῦν, δὲν κάνουν πολὺ παραπάνω.

33. Τώρα καταλαβαίνουμε—δὲν εἶναι ἔτσι;—γιατί τὸ αἷμα, ὅταν τρέχει, τρέχει κατὰ ἓνα δρόμο μοναχά. Μὰ τώρα μᾶς μένει νὰ μάθουμε γιατί τρέχει μαθὲς τὸ αἷμα;

Ξέρουμε πὼς ὅσο ὑπάρχει ζωὴ, τὸ αἷμα πάντα τρέχει. Τὸ εἶδες ποῦ τρεχε μέσα στὴ διάφανη μεμπράνα τοῦ ποδαριοῦ τοῦ βῆθρακα· κ' ὅ,τι μέρος τοῦ κορμιοῦ τυχὸν παρατηρήσεις μὲ μικροσκόπι, τὸ ἴδιον θὰ δεῖς κόκκινα σφαιρούλια ποῦ πιλαλοῦνε μέσα σὲ στενὰ ἀβλάκια. Τὸ ξέρεις πὼς τρέχει, γιὰτί ἂν κόψεις αἷμα-τόσταμνο τὸ αἷμα χύνεται ἁμέσως ὅζω. Ἀν κόψεις ἀρτηρία, τὸ αἷμα ἀναδύεται ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὴν καρδιά· ἂν κόψεις φλέβα, τὸ αἷμα ἔρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὶς τριχωπές. Ἀ θέλεις νὰ σταματήσεις ἀρτηρία ποῦ μᾶτωση, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὴν καρδιά· ἂ θέλεις νὰ σταματήσεις φλέβα, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὶς τριχωπές. Τώρα καταλαβαίνεις γιατί ἀφ' ἑνὸς ἡ διαφορά κομμένης ἀρτηρίας καὶ κομμένης φλέβας. Εἶναι μάλιστα ἀπὸ μόνον τοῦ ἀπὸδείξει πὼς τὸ αἷμα τρέχει μέσα στὶς ἀρτηρίες ἀπὸ τὴν καρδιά πρὸς τὶς τριχωπές, καὶ μέσα στὶς φλέβες ἀπὸ τὶς τριχωπές πρὸς τὴν καρδιά.

Καὶ δὲν τρέχει τὸ αἷμα πάντα μοναχά, παρὰ τρεῖ-

*) Κοιτάξε φύλλα 184 185 186 187 188 189 190 καὶ 191.

χει καὶ πολὺ γλήγορα. Μίστα στὶς μεγάλες ἀρτηρίες τρέχει ἴσως ὡς δέκα (ἀγγλικὰ) δάχτυλα τὸ δευτερόλεπτο. Μίστα στὶς μικροῦτσικες τριχωπές γλυστρά σιγά σιγά, ὅμως κατορθώνει κάποτε νὰ κάνει ὅλο τὸν κύκλο ἀπὸ φλέβα ὡς φλέβα πάλι σὲ μισὸ πὲς λεπτὸ. Ἐτσι τρέχει πάντα· καὶ σὲ σταματήσει πιά, πεθαίνει.

Τί τὸ κινεῖ;

Πὲς πὼς ἔχεις ἓνα μακρὺ καὶ ψιλὸ ποντικᾶκι μὲ τὴ μιὰ του ἄκρη δεμένη σὲ κάτι στερεὸ καὶ μ' ἓνα βάρος κρεμασμένο στὴν ἄλλη του ἄκρη. Τὸ ξέρεις πὼς κάθε φορὰ ποῦ μαζίζει τὸ ποντικᾶκι, θὰ τραβήξει τὸ βάρος καὶ θὰν τὸ ἀνεβάσει. Μὰ πὲς πὼς ἀντὶς νὰν τοῦ κρεμάσεις βάρος, τὸ τυλίγεις γύρω σὲ καμιά φούσκα γιομάτη νερό. Τί θὰ τύχει τότες κάθε φορὰ ποῦ μαζέψει τὸ ποντικί; Τί ἄλλο παρὰ θὰ ζουλάει τὴ φούσκα, καὶ μὲ τὸ ζούλισμα, ἂν ἔχει ἡ φούσκα καμιά τρύπα, θὰ πετιέται ὅζω τὸ νερό. Ἰσα ἴσα ἀπὸ γίνεταί μίστα στὴν καρδιά. Γιὰτί, ὅπως μάθαμε πρῶτον, ἡ καρδιά εἶναι ποντικᾶκι. Κάθε τῆς κούφωμα—κάθε λουβὶ, κάθε τῆς κοιλίτσα—εἶναι, νὰ πούμε, σὲ φτενὸς σάκκος μὲ ἓνα σωρὸ ποντικᾶκια τυλιγμένα γύρω του. Ἀν πάρεις κἄνα συνηθισμένο ποντικί τοῦ κορμιοῦ, τὰ μάττα οἱ κλωστὲς ποῦ φτιάχνουν τὸ ποντικί εἶναι βαλμένα ταχτικά καὶ προσεχτικά δίπλα δίπλα, ὅπως ἔφκολα φαίνεται ἂν ζητάσεις βρασμένο μπουτι βοδινοῦ, ποῦ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ σωρὸς μεγάλων ποντικῶν ποῦ πηγαίνουν κατὰ πολλές γραμμές. Ἀν τοῦ μπουτιοῦ τοῦ κόψεις μιὰ πλάγια φετίτσα, τὸ ξέρεις πὼς τὸ μαχαίρι σου ἄλλου θὰ πᾶει σύντριχα τῆς σάρκας, δηλαδή θὰ κόψει τὶς κλωστὲς τοῦ μακροῦ, κ' ἄλλου θὰ πᾶει ἀνάτοια, δηλαδή θὰ κόψει τὶς κλωστὲς πλάγια. Γιὰτί καὶ στὰ διὸ τὰ μέρη τὰ μάττα πηγαίνουν ταχτικά. Μὰ στὴν καρδιά τὰ μάττα εἶναι συμπλεγμένα μὲ τρόπο ὑπερβολικὰ περίεργον, τόσο ποῦ ἀδύνατον νὰ καταλάβεις πὼς πᾶει ἡ τρίχα τους. Κι' εἶναι ἔτσι βολεμένα τὰ μάττα ἐπειδὴ πρέπει νὰ ζουλοῦνε σύγκαιρα ὅλα γύρω τὰ μέρη κάθε σάκκου.

Κάθε λοιπὸν κούφωμα τῆς καρδιᾶς, λουβὶ ἢ κοιλίτσα, εἶναι φτενὸς σάκκος μὲ ποντικᾶκια δίχτι τυλιγμένα γύρω του, καὶ κάθε φορὰ ποῦ μαζέβουν τὰ ποντικᾶκια, σφίγγουν τὸ σάκκο καὶ ζουλοῦν ὅζω ὅ,τι κλεῖ μέσα του. Οἱ κοιλίτσες ἔχουν περισσότερα ποντικᾶκια παρὰ τὰ λουβία, καὶ περισσότερα ἢ ἀριστερὴ κοιλίτσα παρὰ ἡ δεξιὰ· γιὰτί εἶδαμε πὼς οἱ κοιλίτσες εἶναι χοντρότερες ἀπὸ τὰ λουβία, κ' ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα ἀπὸ τὴ δεξιὰ. Τὸ χόντρος ἀπὸ δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ποντικί.

Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ παράδοξον φαινόμενο. Τὰ ποντικᾶκια ἀφ' ἑνὸς τῶν λουβιῶν καὶ τῶν κοιλιῶν ἀφ' ἑνὸς δουλεύουνε μαζέβοντας κ' ἀπλώνοντας, κονταίνουνε καὶ μακραίνουνε, δίχως στιγμή νὰ πάθουν ὅσο ζεῖ ἡ καρδιά. Ὁ δικέφαλος τοῦ βραχιονιοῦ σου δουλεύει σὰν τότες θέλεις μοναχά νὰ δουλέψει· ἂν θέλεις, μένει ἡσυχος, κ' ἀπὸ τὸ καὶ τὸ βραχιόνι. Μὰ ἡ καρδιά ποτές τῆς δὲν ἡσυχάζει. Κοιμάσαι ἢ εἶσαι ἐξυπνός, τρέχεις ἢ πλαγιάζεις, δουλεύεις ἢ ἡσυχάζεις, ἀφ' ἑνὸς οὐ ποτές δὲν ἀφίνει στιγμή τὴ δουλιὰ της. Κάθε δευτε-

ΛΕΝΙΩ. Ἐφχαριστῶ. (Φέβγει).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Ρουφᾷ σιγά-σιγά τὸ κρασί της Μόλις ἀφίνει τὸ μισόγιομο ποτήρι στὸ τραπέζι καὶ χτυπᾷ ἡ ξώπορτα. Ἡ Κλειούλα ταραζέται) Ποῖος νὰ εἶναι... Ἐκεῖνος... ἐκεῖνος... (Διορθώνεται στὸν καθρέφτη).

ΛΕΝΙΩ (Μπαίνει). Ὁ κύριος Ἀλέκος... πὼς τὸ λένε τὸ παράνομά του... ζητᾷ τὸν κύριο καὶ τοῦ εἶπα πὼς δὲν εἶναι ἰδῶ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὸν ἀφίσεις κ' ἔφυγε; Ἀνόητη, χωρὶς νὰ με εἰδοποιήσης... Σὲ ξεμερδίζω τώρα..

ΛΕΝΙΩ (Μὲ τρόπο). Ὅχι, κυρία, μὴ ἀφαρπάξετε...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φυλάει κάτου;

ΛΕΝΙΩ. Μάλιστα... Μοῦ εἶπε πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ διῇ τὸν κύριο... μὰ ἀφοῦ δὲν εἶναι ἰδῶ ἐκεῖνος μπορεῖ, λέει, νὰ μιλήσῃ ἑσᾶς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καλὰ... Πὲς του νᾶρτη... περιμένω ἰδῶ. (Ἡ Λενιὼ φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κλειούλα καὶ Ἀλέκος ὕστερις Μιμήκος καὶ Κώστας.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει καὶ σφαλᾷ πίσω του τὴν

πόρτα). Καλησπέρα σας...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχή). Καλησπέρα σας.... Εἶμαι θυμωμένη μαζί σας...

ΑΛΕΚΟΣ. Γιατί;... Μήπως εἶχα τὴν ἀτυχία νὰ σᾶς προσβάλω;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὅχι, μὰ...

ΑΛΕΚΟΣ. Μὰ;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν εἶτανε τρόπος.... (Κοιτάζει μιὰ κατὰ τὴν πόρτα. Δὲν εἶτανε τρόπος).

ΑΛΕΚΟΣ. Σᾶς κακοφάνηκε;.. ὦ, νὰ με συχωρέσετε... νὰ με συχωρέσετε... μεγάλη, βέβαια εἶτανε ἡ τόλμη μου... Λυποῦμαι γιὰ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ἐνοῶ νὰ... Μὰ ξέρετε, μποροῦσε νὰ παραπέση... κ' ὕστερις ἀλλήμονό μου... τί θὰ γινόμουν;... (Τινάζεται σὰ θέλοντας νὰ διώξῃ τίποτες ἀπὸ πάνω της).

Ἀλλὰ γιατί νὰ λέω ψέματα;... Δὲ μ' ἀρέσει τὸ ψέμα... γιὰτί νὰ ὑποκρίνομαι, ἀφοῦ κ' ἡ ὑποκρισία εἶναι καρπὸς τῆς σκλαβίας; Δὲν εἶχα νὰ φοβηθῶ τίποτα... Καλὰ κάματε... Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ μαθεφτῇ ἡ σχέση μας... Εἶχα ἀποφασίσει νὰ δεχθῶ κάθε φουρτούνα ποῦ θ' ἐπεφτε τὸ κεφάλι μου... Δὲν εἶτανε ζωὴ ἀφ' ἑνὸς περνοῦσα...

ΑΛΕΚΟΣ (Τῆς πιάνει τὸ χέρι μὲ πάθος). Δὲν μπορούσα νὰ κάνω κι ἄλλοιως... ἔπρεπε νὰ σοῦ γρά-

ψω, ἀγαπητή μου, εἶναι τώρα μῆνες ποῦ σὲ λατρεύω... ὁλκάκιρες νύχτες δὲν κοιμήθηκα... παντοῦ με κυνηγοῦσε ἡ σκιά σου.... ὦ γλυκεῖα σκιά τριανταφύλλου... Τίνηκα ἀφηρημένος ἐγὼ ὁ προσεχτικὸς ἄνθρωπος... Πάλιν τρομερὴ γινότανε μέσα μου καὶ γιὰ νὰ μὴν προσβάλω τὴ φιλία δὲν τολμούσα... Πολλὰ σκέφτηκα γιὰ νὰ σὲ ξεχάσω... ἀδύνατον στάθηκα... εἶχα ἀποφασίσει καὶ νὰ φύγω, νὰ πάω μακριά... στὴν Κρήτη ποῦ πολέμου τὰ δέφρια μᾶς καὶ σὰ σκοτωνοῦμουν θὰ εἶτανε καλύτερα... δὲ θὰ πονοῦσα γιὰτί παίραζα τὴ φιλία...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲ θάκανε ἓνα τέτοιο πρᾶμα...

ΑΛΕΚΟΣ. Καὶ ὅμως δὲν πῆγα πούπετα... πολὺ μεγάλη γίνηκε ἡ ἀγάπη σου... δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὴ νικήσω... Κι ἔρχισα νὰ νομίζω πὼς μόνο ἀπὸ τὴ λάψη τῶ ματιῶν σου μπορῶ νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ ξέρουνε ἀφ' ἑνὸς καλὰ οἱ νέοι, ἔτσι πάντα λένε... ἔτσι θῆλεγε, δίχως ἄλλο, σὰ σὲ ἡλετριζᾷ οἱ ἀχτίνες τῶ ματιῶν κάποιος... θυμάσαι... στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν...

ΑΛΕΚΟΣ. Μὲ κάνεις καὶ πονῶ μὲ τὴν ἀπιστίαν σου ἀφ' ἑνὸς... ἔπρεπε νὰ πλερώσω τὸ φόρο κ' ἐγὼ στὸ γενικό θαυμασμό... κ' ἔπρεπε νὰ φέρω στὴν ἀγάπη σου κάποιο ἀντιπερισπασμό μὲ τὰ κομπλιμέντα ἐ-

ρόλεφτο ή και συχνότερα έρχεται ένα γοργό ζούλιγμα από τὰ λουδιά, σύγκαιρα κι' από τὰ διό, κι' ό,τι άφτά τελιώνουν τὸ ζούλιγμα τους, νά έρτός έρχεται ένα μεγάλο σφίξιμο από τίς κοιλίτσες, σύγκαιρα κι' από τίς διό, μά δυνατώτερο σφίξιμο από τήν άριστερή πα-ρά από τή δεξιά. Κατόπι μια στιγμούλα γίνεται ήσυ-χία. Μά πριν καλά καλά περάσει δεφτερόλεφτο, άρ-χίζουν πάλι ξαναρχής τὰ λουδιά κι' άμέσως έπειτα οι κοιλίτσες, κι' άφτό τὸ μάζεμα και τὸ άπλωμα τών κουφωμάτων, άφτός ό χτύπος πού λιν τής καρδιάς, άφτό τὸ γοργό ζούλιγμα τών διό λουδιών, άφτό τὸ πιό βασταγμένο και σταθερώτερο σφίξιμο τών διό κοιλιών, ζακολουθούν έτσι από τή στιγμή πού γεννήθηκαν, και θά ζακολουθούν ως στήν ώρα πού θά μαζεφτούν οι δι-κοί σου γύρω στο στρώμα σου και θά πούν καταλυπη-μένοι πώς τέλειωσες.

34. Πώς όμως τής καρδιάς ό χτύπος κινεί το αί-μα; Έλα νά δούμε.

Είπαμε πώς ή καρδιά και τὰ αίματόσταμνα είναι σύστημα κλεισμένα σωληνάκια. Οι τοίχοι τους κάπου, καθώς στά αίματόσταμνα, είναι ύπερβολικά στενοί, μά γεροί όμως κι' άράριστοι· κι' έτσι άν κι' είναι ό δρόμος άνοιχτός από τριχωπές σε φλέβες, καρδιά, άρ-τηρίες, και πάλι σε τριχωπές, τὸ αίμα ως τόσο (πού τὸ ήλικιωμένου ανθρώπου είναι ως 4 όκάδες) δέν έχει έβγα από τὰ σωληνάκια παρά ά γίνει κάπιο άνοιγμα τών τοίχων.

Τί λοιπόν γίνεται ότα μαζέβει ή καρδιά;

Άς άρχίσουμε με τή δεξιά κοιλίτσα. Υπόθεσι-την, άν είναι γιομάτη αίμα, πώς μαζέβει. Τὸ αίμα τότες, καθώς ζουλιζεται όλόγυρα, τρέχει νά μπει μέσα στο δεξί τὸ λουδί, μά τὸ τριπλόκορφο βρίσκεται σπρω-γμένο πίσω και φράζει τὸ δρόμο. Όσο περισσότερο τὸ αίμα σωρέβεται άπάνου του, τόσο τὸ τριπλόκορφο σφίγγει και δέν άφίνει τίποτα νά περάσει ως μέσα στο λουδί. Ό δρόμος όμως τής πλεμονικιάς άρτηρίας είναι άνοιχτός· εκεί άς πάει τὸ αίμα. Μά στάσου δέ, ή άρ-τηρία είναι τώρα γιομάτη αίμα, όπως είναι κι' οι πλε-μονικιές τριχωπές και φλέβες. Ναί, μά ή άρτηρία μπο-ρεί και τεντώνει άρεκτά. Γιατί πάρε ένα κομάτι πλε-μονικιά άρτηρία, και δένοντας τή μια του άκρη, χύσε μέσα νερό από τήν άλλη, και τότε θά δεις πώς πολύ τεντώνει. Λοιπόν καθώς ή κοιλίτσα όλοένα μαζέβει, ως πού τέλος νά σμιζούν οι διό της τοίχοι, τρέχει όλο τὸ αίμα εκεί μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία, τεντώνον-τάς την τόσο ως πού νάν τὸ χωρέσει όλο. Μά ό χτύ-πος τής καρδιάς σε λίγο πάβει, τὸ ζούλιγμα σταμα-τά, και τὸ αίμα πέφτει πίσω μέσα στην κοιλίτσα, ή, νά πούμε καλύτερα, θάπεφτε, μά οι λίγες πρώτες στα-λαγματιές στάζουν άπάνου στά μισοφίγγαφα φυλλα-

κείνα τὸν άγέρα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κάτι μου λείει πώς είσαι ειλικρι-νής...

ΑΛΕΚΟΣ. Έφχαριστώ. Και σου έγραφα τὸ λοι-πόν... είχα ρίξει τὰ ζάρια... στο έλεος τὸν Θεού, είπα... Νοιώθω πού κάνω άμαρτία... μεγάλη άμαρ-τία... Τὸν φίλου μου τή γυναίκα... τὸν καλύτερό μου φίλου... Άλλά τί νά κάνω; άδύνατο πλάσμα, πού δέν μπορεί νά πολεμήσῃ τὰ ίδια του τὰ πά-θια... δέν είναι στο χέρι τὸν καθενός νά κυβερνήσῃ τὸν έαφτό του. δέν έχει ό άνθρωπος τόσο δύναμη και τὸν όδηγᾷ ό πόθος όπου θέλει...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Άλέκο... κατάλαβες τήν φυγή μου... ένας τέτοιος πόθος με σέρνει και μένα κοντά σου. Άπό τὸν καιρό πού άρχισα νά σ' άγαπῶ, όλα ξένα τὰ βλέπω έδω μέσα... και τὸν άντρα μου και τὸ ψωμί άκόμη πού τρώω... όπως είναι και τὸ σωστό... Μά και μένα κάτι με κρατούσε... είδες τήν άπάντη-σή μου... για νά σε άπαντήσω έτσι μέθυσσα... σε βε-βαιώ, μέθυσσα, κι άκόμη μεθώ, διό τὸ ποτήρι εκείνο εκεί...

ΑΛΕΚΟΣ (Τή σφίγγει στην άγκαλιά του και τή φιλεῖ με περιπάθεια). Φως μου... ή μυρωδιά σου με ζαλίζει.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μή... Είχα νά πολεμήσω με τήν πρόληψη πού είτανε μέσα μου... δέν είναι έφκολο κανείς νά καταρρίψῃ παλιά συνήθεια... πατροπαρά-δοτη... και νά ριχτῇ στις ήδονές καινούριας άγάπης, χωρίς νά νομίζῃ πώς κάνει άδικία σε κείνονα πού ά-γάπησε μια φορά με περιπάθεια... Ναί, δέν άδικώ. Τὸ νοιώθω μέσα μου νά μου τὸ λείει ή πεποιθηση

ράκια, κι' άφτά άμέσως με σύντομο χτύπο (γιατί όλα όσα λέμε γίνονται μέσα σε μια στιγμούλα) όρμώντας πίσω κόβουν όλότεια τὸν γυρισμό τὸ δρόμο. Έτσι τὸ αίμα βγήκε άγύριστα από τήν κοιλίτσα κι' είναι κα-λά σφαλιγμένο μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία.

Τώρα όμως ή πλεμονικιά άρτηρία είναι παρατεν-τωμένη. Είταν και πριν άρεκτά γιομάτη, πρί λάβει τὸ καινούργιο άφτό ποσό αίμα· μά τώρα παραγίόμισε, τουλάχιστο τὸ μέρος τὸ κολλητά στην καρδιά. Τί πρέ-πει νά γίνει; Τί γίνεται σάν τεντώνεις ένα κομάτι λά-στιχο κι' έπειτα τὸ άμολνᾷ; Γυρίζει στο προτυτερινό του μέγεθος. Έτσι κι' έδω. Η κοιλίτσα τὸ κομάτι τής πλεμονικιάς άρτηρίας πού βρίσκεται κοντά της τὸ τέντωσε πέρα από τὸ φυσικό του μέγεθος, κι' έπειτα, σάν έπικσε τὸ μάζεμά της, τὸ άμόλησε. Τότες τὸ κο-μάτι άφτό πολεμάει νά γυρίσει στο φυσικό του μέγε-θος, και μή μπορώντας νά ξαναστείλει τὸ αίμα πίσω στην κοιλίτσα, τὸ ζουλάει πρὸς τὸ, κατοπινο κομάτι τής άρτηρίας—τὸ κομάτι δηλαδή τὸ πρὸς τίς τριχω-πές—τεντώνοντάς το με τή σειρά του· άφτό πάλι στέλνει τὸ αίμα στο παρακεί κομάτι, κι' έτσι πάει ή δουλιὰ από κομάτι σε κομάτι ως στις τριχωπές.

Έτσι ή παραγιομισμένη πριν πλεμονικιά άρτηρία—πού είχε τεντωθεί για νά χωρέσει περισσότερο παρά ό,τι καλά καλά μπορούσε—διάμεσα τών τριχωπών ά διαζει μέσα στις πλεμονικιές φλέβες τόσο αίμα ως πού ν' άλαφρωθεί. Μά κι' οι πλεμονικιές φλέβες βρίσκονται γιομάτες· άφτές τί θά κάνουν; Τί άλλο παρά θ' άδια-σουν τὸ παραπανιστό μέσα στο άριστερό λουδί. Κάθε δεφτερόλεφτο ή και συχνότερα τούς είναι μπορετό νάν τὸ κάνουν.

Γιατί ενώ ή κοιλίτσα ή δεξιά άδιαζει αίμα μέσα στην πλεμονικιά άρτηρία και τὸ κλείνει μέσα εκεί, τήν ίδια στιγμή κι' ή άριστερή κοιλίτσα άδιαζει άλλο τό-σο αίμα μέσα στην άορτή, τὸ σφαλνᾷ μέσα εκεί, και μένει ή ίδια έφκαιρη. Μά ίσα ίσα λίγο πριν τὸ άριστε-ρό λουδί τὸ γιομάτο είχε άρχίσει νά μαζέβει και νά στύφει τὸ αίμα πού κλιούσε μέσα του.

Και πού θ' άναγκαστεί νά πάει άφτό τὸ αίμα; Άδύνατο νά γυρίσει μέσα στις πλεμονικιές φλέβες, για-τί είταν από πριν γιομάτες και τὸ αίμα τους τόσπρω-χναν πίσω οι ξέχειλες πλεμονικιές άρτηρίες. Όμως έφκολα μπαίνει μέσα στην έφκαιρη κοιλίτσα, και λοι-πόν χύνεται εκεί μέσα, τὰ δικόρφα φυλλαράκια πέ-φτοντας άμέσως πίσω κι' άνοίγοντας δρόμο πλατύ. Έ-τσι λοιπόν άδιασε τὸ λουδί μέσα στην κοιλίτσα. Τά-ρα τὸ λουδί δέ μαζέβει πιά, οι τοίχοι του δέ στύφουνε, μένει έφκαιρο και θέλει γιόμισμα, κι' έτσι έρχεται ή σειρά τών πλεμονικῶν φλεβών ν' άδιάσουνε μέσα του τὸ αίμα πού λαβαν από τήν ξέχειλη πλεμονικιά άρτη-

πού έκανα... Άχ! τί μου κόστισε τὸ κέρδισμα άφτῆς τής πεποιθήσης... Και τώρα πού νίκησα, νοιώθω καινούριους κόσμους νά με περιτριγυρίζουνε...

ΑΛΕΚΟΣ (Πάλι τή φιλεῖ) Παράδεισος είναι ή άγάπη...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ ('Αφγκριέται). Στάσου... κάτι μου φαίνεται πώς άκούσα...

ΑΛΕΚΟΣ (Με πάθος) Είναι ό ψήθυρος πού κά-νουν τὰ φύλλα τής καρδιάς μου.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ ('Αφγκριέται άκόμη βάζοντας τὸ χέρι της στο στόμα του· εκείνος τὸ φιλεῖ). Σώπα... ήσυχία... μου άννηκε... Ό κλέφτης φαντάζεται πώς όλοι τότες κυνηγούνε...

ΑΛΕΚΟΣ. Καλομύριστό μου λουλούδι, ό κόσμος δέν είτανε νά γίνῃ όπως γένηκε... ή άγάπη είναι λουλούδι πού μαραινεται· για νά ξαναβλαστήσῃ πάλι με άλλο χρωματισμό...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ρήχνεται στην άγκαλιά του) Μαν-νίτσα μου, μαννίτσα μου, τί ύπόφερα για σένα, νά ξέρῃς... ίδιότροπη έγίνα, θυμώδισσα και...

('Ανοίγει ή πόρτα και ραίνεται ό Μιμίκος μανιω-μένος και έτοιμος νά όρμήσῃ· ό Κώστας τότες κρα-τεί, ενώ ό Άλέκος κι' ή Κλειούλα τρομαγμένοι κοι-τάζουνε πρὸς τήν πόρτα).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Άφτή λοιπόν είναι ή αίτλια τής άλ-λαγῆς σου, άφτή!

ΚΩΣΤΑΣ. Φίλε μου...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πόρνη!

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΦΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

ρία.

Έτσι ή δεξιά κοιλίτσα σπρώχνει τὸ αίμα ως μέσα στην ξέχειλη πλεμονικιά άρτηρία· ή πλεμονικιά άρτη-ρία ξεχειλά και χύνεται μέσα στις πλεμονικιές φλέβες· οι πλεμονικιές φλέβες πηγαίνουν τὸ παραπανιστό τους αίμα στο έφκαιρο άριστερό λουδί· τὸ άριστερό λουδί τὸ στύφει μέσα στην έφκαιρη άριστερή κοιλίτσα· ή άρι-στερή κοιλίτσα τὸ χύνει μέσα στην άορτή (τὸ τέντω-μα τής άορτῆς και τών κλάδων της είναι άφτό πού λέμε σφυγγός)· ή άορτή γιομίζοντας ξεχειλά, όπως ξεχειλίζει ή πλεμονικιά άρτηρία· διάμεσα τών τριχω-πών τὸ αίμα φτάνει ως στις μεγάλες κοφίτες φλέβες, πού διάμεσά τους πέφτει μέσα στο έφκαιρο δεξί λουδί· τὸ δεξί λουδί σπρώχνει τὸ αίμα ως στην έφκαιρη άρι-στερή κοιλίτσα· κι' έτσι ξαναφτάσαμε στη γιομάτη δεξιά κοιλίτσα άπ' όπου και ξεκινήσαμε.

Έτσι λοιπόν οι άραδιοκοί μαζεμοί πού κάνουν οι κοιλίτσες και τὰ λουδιά, με βοήθεια από τὰ θυροφύλλα τής καρδιάς και τών φλεβών, στύφουν τὸ αίμα κοπα-νιά κοπανιά μέσα στο μεγάλο σύστημα τών σωληναριών άπ' άκρη ως άκρη. Κι' έτσι μέσα σε κάθε τριχωπή τὸν κορμιού όλόκληρου βροίκουμε αίμα πού σπρώχνεται από ξέχειλες άρτηρίες και πού τὸ άνοίγουνε δρόμο τὰ λουδιά, άδιάζοντας τὰ ίδια κι' όντας έτοιμα νά προ-μηθεψούν καινούργιο ποσό από τίς φλέβες. Νά με τί τρόπο κάθε τὸν κορμιού σου κοματάκι περιχύνεται αί-μα—αίμα πού λίγο πριν είτανε μέσα στην καρδιά σου και λίγο πριν άκόμα σε κάπιο άλλο μέρος τὸν σκαριού. Και νά πώς κανένα μέρος τὸν κορμιού δέ μένει άνεξάρ-τητο· τὸ αίμα τὰ συγκοινωνᾷ όλα καθώς δρομίζει από ένα τὸς σε άλλο. Τὸ κόκκινο μόριο πού μια στιγμή πριν είτανε στο μικρό, τώρα είναι ίσως μέσα στο συνώ-τι, και πάλι μια στιγμούλα κατόπι· βρίσκεται μέσα σε ποντίκι θραχιονιού ή σε κόκκαλο σκελιού. Άκούραστη ή καρδιά σπρώχνει τὸ αίμα πάντα, κι' άφτό δέν πάβει νά πιλαλά. Όπου κι' άν πάει, κάτι φέρνει, κάτι παίρ-νει, πουλᾷ, άγοράζει, κλείνοντας και νά τυρωνούλα ενώ βιαστικά τρέχει· τίς μεγάλες άρτηρίες και μεγάλες φλέβες, μά τήν περισσότερή του δοσοληψία κάνοντάς την ότα σιγοπερνᾷ τὰ στενά τών τριχωπών.

35. Γιατί μέσα στις τριχωπές τὸ αίμα είναι σά ρέμα από άδούλεφτο ύλικό πού πρέπει νά γίνει είτε ποντίκι είτε κόκκαλο είτε μικρό, ή είναι ρέμα από φρόκαλα πού είτανε πριν είτε ποντίκι είτε κόκκαλο εί-τε μικρό, μά πού όντας τώρα έχρηστα πρέπει νά πε-ταχτούν όζω άπὸ τὸ σύστημά μας. Η καθαφτό όμως κατασκευή τὸν ποντικιού ή κόκκαλου ή μικλού γίνε-ται άπ' όζω από τὸ αίμα, εκεί στά μικρά στρωματού-δια πλοκό όπου κόκκινο μόριο δέν πηγαίνει.

Οι τριχωπές είναι κλειστά σωληνάκια άπ' όπου δέ μπορούνε τὰ μόρια νά ξεφύγουν. Οι τοίχοι τους όμως είναι τόσο ψιλούτσικοι πού διάμεσά τους μπορεί νά ρου-φθῇ τὸ νερωτό πλάσμα από τὸ αίμα, τὸ άχρωμο έ-κείνο όζω όπου κολυμπούνε τὰ μόρια. Τὸ ξέρετε ίσως πώς πολλά πρκατα διαπερνούνε μεμπράνες και τέ-τια, πού δέ μπορείς νάν τους άνακαλύψῃς τρύπες όσο προσεχτικά κι' άν τις ξετάσεις. Ά μέσα σε μια ρού-σκα βάλεις φασούλια και δέσεις τὸ λαϊμό της, τὰ ρα-σούλια δέ μπορούνε νά βγοῦν έξόν ά λύσεις πάλι τὸ λαϊμό ή σπάσεις τή ρούσκα. Άν όμως βάλεις μέσα στη ρούσκα λιωμένη ζάχαρη ή λιωμένο άλάτι, κι' έπειτα δένοντας τὸ λαϊμό της όσο θές σφιχτά τή βουτήξῃς μέσα σε λεκάνη καθαρό νερό, τότες γλήγορα γλήγορα τὸ νερό θ' άρχίσει νά γλυκαίνει ή ν' άρμυρίζει, κι' άς μή δείχνει ή ρούσκα τήν παραμικρή τρυπίτσα. Τὸ ίδιο, δοκίμασε κι' άλλες ύλες μέσα στη ρούσκα, και θά δεις πώς ό,τι στερεό δέ λιώνει μέσα σε νερό δέν περνᾷ τή ρούσκα· ζάχαρη όμως, άλάτι, κι' ό,τι άλλες ύλες λιώ-νουνε μέσα σε νερό, άφτές περνούν τή μεμπράνα της, κι' όλοένα περνούν ως πού τὸ νερό τής λεκάνης άπ' ό-ζω νά γλυκαίνει ή ν' άρμυρίζει τόσο όσο και τὸ μέσα στη ρούσκα. Τὸ πέρασμα ούσις με τέτιον τρόπο διά-μεσα μεμπράνας τὸ λέμε Σηραγωγμό. Με κάπιον τέτιον τρόπο περνούνε και μερικῆς ούσις τούς τοίχους τών τριχωπών. Λέω με κάπιον τέτιον τρόπο, γιατί, καθώς θά μάθουμε κατόπι, οι ούσις δέν περνούν τούς τοίχους τών τριχωπών πού είναι ζωντανές με άπαράλλαχτα τὸν ίδιον τρόπο όπως περνούνε νεκρή ρούσκα. Είναι ό-μως κάτι σά σπρωγμός ή τρόπος πού τὸ θρεφτικό ύλικό από τὸ αίμα κατασταλάζει μέσα στα σαρκένια νησά-κια τὰ γύρω στις τριχωπές και πού ή παλιωμένη ύλη από τὰ ίδια νησάκια βγαίνει από τὸ αίμα. Έτσι τὸ αίμα θρίφει και παστρίβει τή σάρκα, όπως και τὸ ίδιο